

קונטרס

הבינוני

פרשת
בהר בחוקותי
תש"פ

שנה ב' חוברת ל"ג

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליטי"א
הנלמדים בבית המדרש 'בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ו

הבינוני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטי"א

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול הביני

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החבורות

באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasidus.com

H0722577726@gmail.com

347.351.2400 / 053.311.0743

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

מפתח הענינים:

מדור אמונה ובטחון שיעור נ"א

התקשרות למדרגת רבי שמעון בר יוחאי

מה ענין שמיטה אצל הר סיני? \ והיה העקוב למישור \ גבורי כוח עושי דברו \ איזהו גבור הכובש את יצרו \ לא מצאתי לגוף טוב משתיקה \ גבור ואיש מלחמה \ לעבדה ולשמרה בשני אופנים \ הדרך אל הגן עדן \ ויכניסוהו בגן עדן \ תרי"ג מצוות התלויות במצות שמיטה \ לעשות את השבת \ רבי שמעון שבת לה' \ כולוהו שיתא מיניה מתברכין \ מלאכתן נעשית על-ידי אחרים \ כל מקום שנתן בו עיניו מיד נשרף \ מעלת ההתקשרות \ וצויתי את ברכתי \ התקשרות לרבי שמעון \ אשרי העם לומדיך \

חידוד החושים לדעת מתי להסתיר המעשים ומתי לגלותם

והנגלות לנו ולבנינו \ בהקריבם אש זרה \ למי מותר לשנות מפני השלום? \ ביטול הרצון מפני רצון ה' \ שכרו של הנזוהר מן השקר \ המדבר דברי שקר גם הוא נעשה שקר \ גילוי העבודה לצורך חינוך הבנים \ הנהגות הנכונות רק לאנשי אמת \ כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם \ כזה ראה וקדש \ תשובה התלויה בחידוד החושים \

הברכות המובטחות להולכים בדרכי ה'

ונתתי גשמיכם בעתם \ שכר מצוה בהאי עלמא \ למען יאריכון ימיך לעולם שכולו טוב \ שכר ועונש בעלמא דאתי \ אויף צו שמירן די רעדער \ מעבירין ממנו עול דרך ארץ \ אוכל קמעה ומתברך במעיו \ אורך ימים ושנות חיים \ את הברכה אשר תשמרון לעשות \ סגולה ליישוב הדעת \ עולם כמנהגו נוהג \ מצוות שבין אדם למקום שאני \ מצות הביטחון שאני \ ביומו תתן שכרו \

מדור שבת קודש – צפרא דשבתא

ביאור הפיוט אסדר לסעודתא

צוהר לדברי הקבלה \ מה יעשה אדם ויחכם? \ שבת קודם התפילה \ חודשיים

בשעה אחת \ טעם גן עדן \ ביאור הפיוט על הסדר \ תורה מן השמים \ אתה
חוננתנו למדע תורתך \ ומלתם את ערלת לבבכם \ שביתה מעמל פה דתורה \

יום שני פרשת בהר בחוקותי – י"ז אייר ה'תש"פ

נחיצות האמונה בכוח ביטול הגזירות של רשב"י

ביטל כמה גזירות \ הקב"ה גוזר ורשב"י מבטל \ אשריך רבי שמעון \ כביכול,
צדיק מושל בהקב"ה \ הנוי והנצח לחי עולמים \ בשביל תורה ובשביל ישראל
שנקראו ראשית \ תורה וישראל ואורייתא חד הוא \ לא כמידת הקב"ה מידת בשר
ודם \ ביום שמחת לבו \ מי שאינו מאמין בזה אינו בכלל יהודי \ מי שיש לו אמונה
ברשב"י \

מדור הילולא דצדיקיא

כוח הפסק של רבינו משה ב"ר ישראל איסרליש זצ"ל (הרמ"א)

ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א \ פסק הלכה שאני \ מפה פרוסה על השולחן \ קיימו
וקבלו עליהם ועל זרעם \ אין הולכים כנגד פסק הרמ"א ויהי מה \ שני תמידין
כסדרן \

מדור הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי מנחם מענדיל ב"ר יוסף מרימנוב זיע"א

נר לטובת נשמתו \ גודל בטחונו בה' \ ביאתו לליזענסק בהוראת הרי"ף \ קבלת
הפנים בליזענסק \ תורה חדשה מאתי תצא \ תורה בלא מעשים טובים \ תיאור
נפלא על זמן ביאת המשיח \ למה נסמכה פרשת קרח למתנות כהונה \ כוח ההרס
של הליצנות \ לימוד העיון בימי הספירה \

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

מדור אמונה ובטחון שיעור נ"א התקשרות למדרגת רבי שמעון בר יוחאי

שהוא ירא ושלם ומדקדק בקלה כבחמורה, נשרש לו בדעתו שלא מרצונו, שכוחו ועוצם כשרונותיו עושים לו את החיל הזה. ואע"פ שהוא נזהר להוסיף את הביטוי "ברוך השם" לכל דבר, בכל זאת הוא מרגיש כי הוא מביא לעצמו את פרנסתו: ברוך השם אני מכיר את המלאכה, ברוך השם יש לי כשרונות ברוכים ולכן אני יודע כיצד להתנהג, וברוך השם אני מגיע בזמן לעבודתי... ולא רק במחשבתו הוא כך, אלא גם בהרגשת לבבו, והרי זה ממש היפך האמונה, היפך אנכי ה' אלוקיך.

אמר הקב"ה: יודע אני את נפש האדם כי ברע היא מעצם טבעה, ועל כן אני נותן לכם מצוה אחת שאם תקיימוה, תחזרו להתקרב אלי ותחזור האמונה לשכון בלבבכם כי אנכי המפרנס אתכם. ובכן, מצוה זו היא מצות השמיטה, והיא שתעזבו את כל השתדלותכם מכל וכל במשך שנה תמימה, וכי תשאלו איך תאכלו, התשובה היא על-ידי אמונה ובטחון.

הדברים נפלאים מאוד, כי רוב בני האדם משתמשים במושג 'השתדלות' כדי לתרץ את כל המחשבות העקומות ואת כל המעשים הפסולים שלהם, כי על כל דבר הם אומרים – השתדלות. ועל כן אומר הקב"ה לאיש היהודי: לא יום ולא שבוע ולא חודש, אלא במשך שנה תמימה לא תוכל להשתמש בתירוץ השתדלות. וכשתשכיל לנצל שנה זו כדבעי, תתהפך לאיש אחר, עד שגם בשאר

מה ענין שמיטה אצל הר סיני?

יכולים אנו ללמוד יסוד איתן כיצד לזכות למידת הבטחון, הן מפרשת השבוע והן מדברי התנא האלוקי בעל ההילולא רבי שמעון בר יוחאי, והן מדברי רבינו בעל חובת הלבבות בפתיחתו. ונתחיל בפסוקי התורה: וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר, דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם פִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ. והנה רש"י פותח את דבריו בשאלה הידועה: מה ענין שמיטה אצל הר סיני? והלא כל המצות נאמרו מסיני!

ויש לכך יישוב נפלא מאוד מבעל "כתב סופר", אשר צריך להיות נר לרגלנו בכל אשר נלך, וכה דבריו: כשרצתה התורה לדבר מענין השמיטה, ביקשה להודיעה לנו את גודל עניינה, כי יסוד הוא מיסודי הדת. הגע עצמך! אילו היתה התורה אומרת "וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, אנכי ה' אלוקיך", וכי היה קם אחד לשאל – מה ענין שמיטה אצל הר סיני?! הן ודאי, יסודות האמונה הכלולים ב'אנכי ה' אלוקיך', הן הם הר סיני! אף כאן, הטיבה התורה להעיר לנו בלשונה, כי מצות השמיטה מיסודות הדת היא, כי פרט היא מן הכלל הגדול – אנכי ה' אלוקיך.

והיה העקוב למישור

ומבאר ה'כתב סופר': בדרך כלל, כל אדם העוסק לפרנסתו ויש לו הכנסות, אע"פ

איזהו גבור הכובש את יצרו

מבאר הגר"ג שארר: כשאמר התנא "איזהו גבור הכובש את יצרו", כוונתו כי הנה הגוף מושך את האדם במשיכה חזקה מאוד לכעוס על דברים שנראים בעיניו כמחוסרי צדק, או לקנא באנשים היושבים מדרושני עונג בעוד הוא צריך לעמול על פת לחם, או לצאת במלחמת חרמה כנגד מי שרודף אותו או את בנו אשר השקיע בו טפחו ולגדלו כל השנים, וכך יש לו משיכה להלחם מול כל מצב בו הוא רואה את השקעתו יורדת לטמיון או נגזלת על ידי אחרים.

גבורה פירושה, להגביר את השכל על הלב, עד שהשכל ינצח את כל אותן משיכות אפילות, וזאת על-ידי שיסביר האדם בשכלו את המאורעות באופן שונה בתכלית משהלב מסביר אותו: "לא פלוני עשה לי כך, אלא הקב"ה. ואם פלוני לא היה עושהו לי, היה הקב"ה מוצא שליח אחר לעשותו לי. ועל כן אין לי שום סיבה לשפוך את חמתי על פלוני..."

ואכן קשה מאוד להגביר באופן זה את השכל על הלב. לא לחינם נקרא העושה כן גבור - איזהו גבור הכובש את יצרו. אך הדרך לבוא לגבורה זו, היא בדומה לגבורת הגוף, על-ידי התרגלות, דהיינו להתחיל מן המדרגה הקטנה ולהתרגל לה, ואחר כך לעלות למדרגה יותר גבוהה ולהתרגל לה, וכן הלאה עד שיבוא למדרגת הגבור.

השנים תזכור שאני הוא המפרנס אותך. ושאין שום קשר בין פרנסתך להשתדלותך.

גבורי כוח עושי דברו

הנה בספר "אור גדליהו"¹ (פרשת בהר) מובאים הרגשים עדינים בענייני הבטחון, אשר יקנה אותם האדם ויעלה על ידם במדרגות הבטחון. נביא את דבריו לאור נחיצותם, כי הגם שאנו יודעים כי עלינו לבטוח בה', חפצים אנו כעת בכלים אמיתיים לעלות על ידם במדרגות הבטחון. הנה במדרש רבה (ויקרא א, א) איתא: גבורי כח עשי דברו (תהלים קג, כ), במה הכתוב מדבר? אמר רבי יצחק: בשומרי שביעית הכתוב מדבר. בנוהג שבעולם, אדם עושה מצוה ליום אחד, לשבת אחת, לחודש אחד, או שמא לשאר כל ימות השנה, ודין חאמי חקליה ביירא וכרמיה ביירא ויהב ארונגה ושתיק (וזה רואה את שדהו בורה ואת כרמו בור, ונותן ארונגה ושותק), יש לך גבור גדול מזה?!

וכעין זה איתא במדרש תנחומא (שם): גבורי כח עושי דברו... ר' יצחק נפחא אמר: אלו שומרי שביעית, ולמה נקראו גבורי כח? כיון שרואה שדהו מופקרת, ואילנותיו מופקרים, והסייגין מופרצין, ורואה פירותיו נאכלין, וכובש יצרו ואינו מדבר, ושנו רבותינו (אבות פ"ד מ"א) איזהו גבור הכובש את יצרו.

¹ להגה"צ רבי גדליהו שארר זצ"ל מראשי ישיבת 'תורה ודעת' ו'בית מדרש עליון'. מנכדי הרה"ק רבי גדליהו מליניץ זי"ע, מתלמידים הראשונים של ישיבת 'תורה ודעת' בניו יארק, תלמיד הגר"א קאטלער בישיבת קלעצק, ואחר כך העמיד תלמידים גדולים וטובים בישיבות ארה"ב והשפיע עליהם מדרכי התורה והחסידות. מקרבניטי היהדות הנאמנה בגולת ארה"ב.

לא מצאתי לגוף טוב משתיקה

וכן איתא בספר הקדוש "שפת אמת" (בהר תרס"ג), שזהו הפירוש "לא מצאתי לגוף טוב משתיקה" (אבות פ"א מ"ז), דהיינו משתיקת הגוף, כלומר שישתוק קצת ממחשבותיו העקמומיות שהתרגל להן. לדאבון לב שומעים בני אדם הרבה מדברים בסגנון כזה: "אמור לו! תן לו בשיניים! כדי שיבין שאתך לא מתחילים". והטוב ביותר אז לגוף, הוא להשתיקו, כדי שיוכל האדם לשמוע את קול הנשמה ולהרגיע בכך את גופו.

הוא מה שראינו בדברי המדרשים, שגבורה זו ניתנת לראות בחוש אצל שומרי השביעית, כי הללו רואים בחוש את השקעתם יורדת לטמיון ושותקים, גופם שותק ונשמתם תהלל י-ה.

דבר זה הרי חוזר בכל-כך הרבה צורות ואופנים, יש והאדם בטוח שהוא סופג הפסדים בגלל התנהלותו של שותפו, יש והאדם בטוח שאיבד את פרנסתו בגלל התהפוכות שנעשו בעולם ואינו רואה שום תקוה לחזור לאיתנו. ידע האדם, שהקב"ה הכין לו 'שמיטה' כדי שגופו ימשוך אותו ביום הראשון לעצלות וביום השני לעצבות וביום שלישי לריבוי השתדלות, אך הוא לא ימשיך עצמו אחר משיכת הגוף, אלא ישתיק את גופו ויאמר: הקב"ה צוה שכך יהיה, ועל כן אתפלל אליו ואוסיף לעברו כמימים ימימה, ואייחל לו שישלח לי את כל צרכי פרנסתי.

יש ואנו סבורים שפירוש הבטחון הוא להרגע, יש ואנו סבורים שפירושו להסיר דאגה מלבנו. אך הגר"ג שארר מלמדנו על-פי דברי המדרשים, שפירוש הבטחון הוא

לפתח את כוח הגבורה הטבוע באדם. שידע האדם שבתוכו עתידה להתעורר מלחמה על כל צעד ושעל – להשיב לו שבעתיים אל חיקו, או לא להשיב לו? להראות לו הדרך או לא להראות לה? אך יגביר את הנשמה על הגוף, ויזכיר לעצמו שפלוני לא עשה ולא כלום, כי הקב"ה הוא זה שנטל ממנו את פרנסתו, ואז יעשה את מה ששומרי השביעית עושים, דהיינו: יבטח בה' ויתפלל אליו ויהיה שרוי בשמחה.

גבור ואיש מלחמה

המתרגל לחיות כן, נעשה גבור עצום, וכשיעבור עליו אחד מן הדברים הקשים שמערערים דרך כלל ישוב הדעת של בני אדם, כגון אם יזמינוהו לדין בבית המשפט, לא יכירו עליו כלום, אלא יראו אותו יושב וצולל ביס התלמוד כאלו לא אירע מאומה. וכשייוודע לאחר מכן באיזה מצב היה שרוי, ישאלוהו כולם: היאך הצלחת לישב וללמוד? והוא ישיב כמסיח לפי תומו: גופי אמנם משך אותי לפחד ועצבות וכעס, אבל מכיון שכבר עברו עלי מאה מקרים קשים שבהם השתקתי את גופי ונתתי לקול הנשמה להתגבר, די היה לי בפעם הזאת בדקות אחדות כדי להשתיק את גופי ולהסיח את דעתי כליל מן המאורע.

מי שעדיין לא הגיע למדרגה זו, ימצא את עצמו בתקופות שונות בחיים, שבהן יהיו לו תירוצים לאלפים להצדיק מדוע אינו יכול לפתוח ספר במשך ימים ושבעות. אבל מי שהגיע למדרגה זו, יש לו מהלך אחד של מחשבה שבו הוא משתמש תמיד לנוכח כל המאורעות הבאים עליו, וממילא הוא יכול להמשיך בעבודת ה' גם בתקופות אלו בלי

(שם) שהכל תלוי באיזה זמן ובאיזו מדרגה נמצא האדם. אם הוא נמצא בעולם לאחר חטא אדם הראשון והוא בימות החול, הרי אינו נמצא בגן עדן ממש, ולכן עליו לקיים את הציווי 'לעבדה ולשמרה' כפשוטו, לחרוש ולזרוע ולנטוע ולקצור וכו'. אולם ישנם זמנים מסויימים שבהם הקב"ה מגביה את האדם ומניחו בגן עדן, ואז, כשהוא בגן עדן, עליו לקיים את מצות 'לעבדה ולשמרה' כפירוש רבי שמעון, על-די קיום מצוות עשה ומצוות לא תעשה.

אחד מהזמנים שבהם הקב"ה מכניס את האדם בגן עדן הוא בשבת קודש, אשר בו מקיימים מצות 'לעבדה ולשמרה' על-ידי שירה וזמרה לכבוד השבת ולכבוד המקום, ועל-ידי אמירת 'נשמת' – מצות עשה זו שבתון, מצות לא תעשה זו לא תעשה כל מלאכה.

וכן הוא לענין שנת השמיטה. בוודאי מקיים אז האדם את הציווי 'לעבדה ולשמרה', אך לא כפי פירושו הפשוט, אלא כפי פירושו של רבי שמעון שהיה כל ימיו בגן עדן, כי אז הקב"ה מכניס הקב"ה את האדם בגן עדן לשנה תמימה.

הדרך אל הגן עדן

הוי אומר: אם בכל השנים צריך האדם לעשות פעולות גשמיות של חרישה וזריעה וכו' כדי לעשות על ידן בירורים, בשנת השמיטה הודיע לו הקב"ה שהוא מכניסו בגן עדן, ומעתה יוכל במשך שנה תמימה לעשות כל אותם בירורים בלי לבושים גשמיים כי אם על-ידי קיום מצוות עשה ומצוות לא תעשה.

ואמנם, אילו היה האדם נמצא כל

שום שינוי.

ואכן אחרי שנה שלימה שבה שמרו בני ישראל שמיטה כהלכתה והסבירו לעצמם יום אחרי יום, שעה אחרי שעה, שהקב"ה מפרנסם בלי שום קשר להשתדלותם, ושם רואים את פירות שדותיהם נקטפים על-ידי אחרים, מאת ה' יצא הדבר, הגיעו ממילא למדרגה זו ונעשו גיבורים עצומים.

לעבדה ולשמרה בשני אופנים

כעת נבוא עוד ממקום אחר, ונפתח אותו בלשון שאלה: למדנו מדברי רבינו בעל חובת הלבבות, שעל האדם לעשות השתדלות מצד "לעבדה ולשמרה", ואין חילוק אם נאמר שהטעם הוא מפני שהוא צריך לטפח ולשכלל את עולמו של הקב"ה, או שהטעם הוא מפני שהוא צריך לעשות בירורים בעבודתו, או שהוא מס שהטילו עליו בגלל חטאו של אדם הראשון, סוף כל סוף מַצְוָה הוא לעבד את עולמו של הקב"ה, לחרוש ולזרוע ולקצור וכן הלאה. ומעתה מה יהיה בשנת השמיטה? היאך אפשר שנתנו לו רשות לאדם להשתמט במשך שנה תמימה מהחייב לעבדה ולשמרה?

אך התשובה היא הפלא ופלא: רבי שמעון בר יוחאי גילה לנו שיש פירוש נוסף לציווי הכתוב "לעבדה ולשמרה", וכך איתא בזוהר הקדוש (ח"א כז, א): "לעבדה זו מצות עשה ולשמרה זו מצות לא תעשה". והאמת שיש לכך סברא חזקה, שהרי לשון הפסוק הוא "ויניחחו בגן עדן לעבדה ולשמרה", ומה יעשה בגן עדן אם לא מצוות?

ומבאר בספר הקדוש "שפת אמת"

הציווי על-פי פירושו של רבי שמעון...

והלא כן כתבו הספרים² שמי שאינו מוצא מקור פרנסה פטור מן ההשתדלות, והיינו מהאי טעמא, כי במה שניטל ממנו מקור הפרנסה שעל-ידי השתדלות גשמית, מוכח שהקב"ה רוצה להכניסו לגן עדן ועל כן נתן לו כעת את מצות השמיטה ואת הגבורה של שמיטה כדי שיתעלה על-ידי כן וירגיש טעם גן עדן.

תרי"ג מצוות התלויות במצות שמיטה

והנה ב'אור גדליהו' מוסיף עוד, כי לאחר שנודע שכדי להשתיק את הגוף זקוקים לגבורה, נוכל להבין עוד מה שאומרים בנוסח של 'לשם יחוד' – "תרי"ג מצוות התלויות בה", והיינו שכל מצוה בתורה יש לה ענין מיוחד, שהיא הנקודה של המצוה, ונקודה זו נמצאת גם בשאר המצוות, אלא שמצוה אחת מיוחדת רק לה. והמשל לזה הוא הדרשה על הפסוק "ושמרתם את המצות" – "רבי יאשיה אומר, אל תהי קורא 'את המצות' אלא 'את המצוות', כדרך שאין מחמיצין את המצות כך אין מחמיצין את המצוות". היינו שעיקר הנקודה של מצות מצה היא הזריזות בעשייתה שלא תבוא לידי חימוץ, ולומדים ממצוה זו לכל המצוות, שאת כולן נעשה בזריזות – "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה".

ואף כאן – מבאר ה'אור גדליהו' – על-ידי קיום מצות השמיטה לומד האדם

שנות חייו בגן עדן ולא היה משתדל כלל בפעולות גשמיות, כי אז לא היה זקוק להשתמש בכוח הגבורה שלו. אך היות שבמשך שש שנים השתדל האדם בפעולות גשמיות, ואז חלחלה בו המחשבה פעם אחר פעם, שפרנסתו תלויה בהשתדלותו, על כן בהגיעו לשנת השמיטה, נדרשת ממנו גבורה גדולה כדי להשתיק את הגוף, ורק כי יתאמץ הרבה להפעיל את כוח הגבורה, ייכנס לגן עדן. ואם יראה האדם שהדבר בא לו בנקל, יבדוק את עצמו, כי לאו מלאכה קלה היא. ואכן לאחר שכבר נמצא האדם בגן עדן, נעשית לו המלאכה יותר קלה, אבל בתחילה היא קשה מאוד כי היא דורשת גבורה גדולה.

ויכניסהו בגן עדן

ומדברי ה"שפת אמת" למדנו יסוד נפלא, לענין כל אדם שרואה שאינו מוצא מקור פרנסה, שעליו להבין שהקב"ה הכניסו בגן עדן ושכעת תפקידו למלא את הציווי 'לעבדה ולשמרה' כשיטת רבי שמעון בר יוחאי. ואם כי בתחילה יצטרך לגבורה גדולה לשם כך, כאשר יכבוש את יצרו ויגביר את הנשמה על הגוף, יטעום טעם נפלא של גן עדן.

פירושו של רבי שמעון לא נאמר על שנת השמיטה בלבד, אלא שבשנת השמיטה כולם מחויבים לקיים הציווי 'לעבדה ולשמרה' על-פי פירושו זה, ובשאר השנים, בדרך כלל יש לקיים הציווי על-פי פירושו הפשוט, אך כשהאדם רואה שאין לו פרנסה, הלא רואה הוא שהקב"ה רוצה ממנו שיקיים

² ראה לדוגמא 'בית הלוי' קונטרס הבטחון.

מחשבות כאלה בענין הפרנסה שהוא מתקשה בה, אפשר שימצא שיש לו רצון לדבר דיבורים מיותרים, שהגם שהם מותרים, אינם רצויים, ואז ישתמש בכוח הגבורה כדי להשתיקם. **כי את השבת מוכרחים לעבוד על-ידי הפעלת מידת הגבורה, ולא להתהלך באופן של 'עולם כמנהגו נוהג'.**

הגע עצמך! אם יבוא אדם שנפשו חשקה לקיים מצות שמיטה, אך אין לו קרקע, ויקנה קרקע בת ד' אמות ויזרע בה זרעים כדי שיוכל להשמיטה בשנה השביעית, אם כי פשוט הדבר שיקיים בכך שמיטה ואין אתה יודע מתן שכרה של כל מצוה, הנוכל להשוותו למי שרואה את עצמו מאבד בידים את מקור פרנסתו בשנת השמיטה?! הלא מצות השמיטה עשויה להשפיע על האדם וללמדו להפעיל את כוח הגבורה שלו, ואת זאת לא יהיה לו באופן זה.

כן הוא לענין שבת קודש. **השבת נועדה להרגיל את האדם לפתח את מידת הגבורה שלו ולהשתיק את גופו, והרי כל אדם יש לו מלחמה בשבת קודש לפי מדרגתו, וכבר אפשר שתהיה המלחמה בענין השינה לאחר סעודת הבוקר, כי גופו ימשוך אותו למיטה, אך הוא יגביר את נשמתו על גופו ויתיישב לעסוק בתורה כדי להיות אך ורק עם השי"ת ביום קדוש זה. על האדם להיות בשבת קודש כל הזמן במלחמה, שהרי זו תכלית השבת להרגילו להגביר את הנשמה על הגוף, ורק באופן זה יעלה ויתעלה ויתקרב אל בוראו.**

רבי שמעון שבת לה'

ומכאן נבוא אל ענין ל"ג בעומר:

כיצד להשתמש בכוח הגבורה, וכשמתעורר בו הרצון להתקשר לפלוני ולדחוף בחזקה, הוא מניח את השפופרת מידו ואומר: "לא כי, אלא אפנה לה" כי ממנו תבוא ישועתי".

ואין הדבר בא לו בקלות, שהרי בראש השנה בקע ריקיעים בתפילתו ובטוח היה שהשנה תהיה לו פרנסה בשפע, והנה כבר עומד הוא בחנוכה ופרנסתו רק הולכת ומתמעטת. אבל הוא מתאזר בגבורה עילאית ואומר: לא יתכן שהתכנית של הקב"ה היתה שאתקשר לפלוני ולא למנוני ואגרד מפה כמה פרוטות חלודות ומשם כמה פרוטות חלודות, שהרי יש לי משפחה מבורכת! אין זה אלא **שרצה הקב"ה שאכבוש את רצוני ושאתחזק בבטחוני בו** שיצוה את ברכתו לפתוח לי את שערי הפרנסה.

וכיון שלמד האדם ממצות השמיטה כיצד להשתמש בכוח הגבורה, יכול הוא להשתמש בו בכל תרי"ג המצוות התלויות בה, דהיינו כשיש לו נסיון של גביית חוב, או כשיש לו נסיון של נקימה ונטירה, או ליטול ריבית, או לחלל את השבת, **תמיד יוציא את כוח הגבורה שאותו קנה במצות השמיטה, ויתגבר על יצרו.**

לעשות את השבת

והשתא דאתינא להכי, נבין שאפשר להתעלות בזה מיום ליום, ואם הקב"ה נתן לנו את השבת כדי להכנס בו לגן עדן ונרגיש כאילו כל מלאכתנו עשויה, עלינו להוסיף בכוח הגבורה יותר ויותר. ולכן אם האדם רואה שהוא שש ושמח בשבת קודש והכל זורם אצלו על מי מנוחות, **עליו לחפש בנבכי נפשו לראות היכן עדיין יש לו מחשבות שאינן 'מחשבות של שבת', אפשר שימצא**

מְשִׁבֵּעָה (אתה הוא שביעי של כולם, כי אין קיום לששה אם לא השביעי), **דְּכֹלֵא תְּלִי בְּשִׁבְעָה** (כי הכל תלוי בשביעי). **רְבִי יְהוֹנָדָה קֶאֱרִי לִיָּה שֶׁבֶת** (רבי יהודה היה קורא לו לרבי שמעון שבת), **דְּכֹלְהוּ שִׁיתָא מִנִּיהּ מִתְבָּרְכִין** (שכל הששה מתברכים ממנו), **דְּכֹתִיב שֶׁבֶת לֵה' (יתרו כ, ט), קָדַשׁ לֵה' (כי תשא לא, טו), מַה שֶׁבֶת לֵה' קָדַשׁ, אוֹף רְבִי שְׁמַעוֹן שֶׁבֶת לֵה' קָדַשׁ.**

כולהו שיתא מיניה מתברכין

מבואר מדברי הזוהר הקדוש, שכמו שישנם זמנים שבהם צריך האדם להשתק את גופו ולהיות כל כולו בלתי לה' לברו, כן יש בחינה זו בנפש, כי מי שמזכך את עצמו, נעשה גבוה מעל גבוה, עד שכל ימיו הוא יכול לקיים את הציווי 'לעבדה ולשמרה' בלי לבושים, כי אם על-ידי קיום מצוות העשה ומצוות הלא תעשה, והוא יונק אך מהקב"ה לברו ששולח לו את כל חיותו ופרנסתו מבלי שיצטרך לעשות מאומה.

למדרגה זו הגיע התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, ועל כן שלח לו הקב"ה את מזונו על-ידי עץ חרוכים ומעיין מים שנזדמנו לו בדרך נס. הגיע הדברים לידי כך, שהחבריא קדישא השיגו מחמת כן בשגב קדושתם, שרבים רבי שמעון הוא 'שבת' ממש, והוא יונק את חיותו מהקב"ה, והם יונקים את חיותם ממנו, דוגמת השבת שמורידה השפע מן השמים ומשפיע אותו לכל ששת הימים.

מלאכתן נעשית על-ידי אחרים

ומעתה מובן היטב מדוע נחלק רבי שמעון על רבי ישמעאל בביאור הפסוק

באדרא רבה שבזוהר הקדוש (פרשת נשא קכו, ב עד קמה, א) מובאים הסודות הנשגבים שרשב"י למד עם החבריא קדישא, ומובא שם איך שאמר להם כי הוא מגלה להם סודות שהעולם אינו יכול לסבול, ושרק מי שיתפשט כליל מן הגשמיות ווכל להשיגם. הוא למד עמהם את חכמת האמת, באופן שהלומד אותם רואה את בני האדם ההולכים אחר תאוות לבם כעל בהמות ממש, כי איך אפשר ללכת אחרי תאוות עולם הזה כשמכירים את האמת ויודעים מה נעשה בעולמות העליונים.

ואיתא שם (דף קמד) בזוהר הקדוש, שבתחילה היו שם עשרה חברים, אך לאחר מכן נסתלקו שלשה מהם מן העולם ונשארו רק שבעה, והיה רבי שמעון שמח ורבי אבא עצוב. אך לאחר מכן אמר רבי שמעון מילה וראה רבי אבא שהשלושה שנסתלקו, נתעלו נשמותיהם מאוד, והבין מדוע היה רבו שמח.

ואיתא עוד שם: **תָּאנָא, מְנַהוּא יוֹמָא לָא אַעֲדוּ חֲבֵרְיָא מִבִּי רְבִי שְׁמַעוֹן** (מאותו יום והלאה, לא נפרדו החברים מרבי שמעון ללכת לדרכם, כי לא רצו לחזור לעולם הגשמי כי אם ליהנות מזיו אורו של רבי שמעון). **וְכַד תְּנִה רְבִי שְׁמַעוֹן מְגַלָּה רִזִין, לָא מְשַׁתְּבְּחִין תַּמָּן אֱלָא אֵינֻן** (וכשהיה רבי שמעון מגלה סודות, לא היו שם אלא הם). **וְתִנְה קֶאֱרִי לֵהוּ רְבִי שְׁמַעוֹן, שְׁבַעָה אָנָּן עֵינֵי ה' (והיה קוראם רבי שמעון: שבעה אנו עיני ה'). דְּכֹתִיב (זכריה ד, י): שְׁבַעָה אֱלֹה עֵינֵי ה', וְעֶלְזָן אֲתָמֵר (ועלינו נאמר). אָמֵר רְבִי אַבָּא, אָנָּן שִׁיתָא בּוֹצִינֵי, דְּנִתְרָאן מְשִׁבֵּעָה (אנו ששה נרות המאירים מהשביעי). אָנְתָּ הוּא שְׁבִיעָה דְּכֹלֵא, דְּהָא לִית קִיּוּמָא לְשִׁיתָא, בְּרַ**

שאינם במדרגה זו וצריכים להשתדל לפרנסתם. והאמת שאדם הראשון קודם החטא כבר היה במדרגה זו, ואכן רבי שמעון הגיע למדרגה זו של אדם הראשון קודם החטא, וכמו שסיד הפייטן: "נעשה אדם נאמר בעבורך".

מעלת ההתקשרות

והנה הגם שאנו לא הגענו למדרגה זו, ואין אנו עדיין כאדם הראשון קודם החטא, והרי מסיבה זו אין לנו לנהוג אליבא דהלכתא כרבי שמעון, וכמו שאמר אביי במסכת ברכות שם: "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרשב"י ולא עלתה בידן". עם כל זה נצטוונו בציווי אלוקי להתקשר למדרגת רבי שמעון שהיא מדרגת השבת, וזאת מתרי טעמי, ונבאר זאת על-פי דוגמא מהתקשרות לצדיקים.

בהתקשרות לצדיקים ישנם שני חלקים, החלק האחד הוא מה שהצדיק בקיימו את המצוות לפי שגב מדרגותיו עם כל הכוונות והייחודים, נושא את החסיד עמו, כי כל המחובר לטהור ושמילא מתעלית גם נשמת החסיד. והחלק השני הוא מה שעבודת החסיד אף היא, אע"פ שהיא במדרגה נחותה, מקבלת טעם נפלא משום שיש לה נשמה ואיננה מגושמת כל-כך, שהרי בקיימו את המצוה הוא אומר: "יהודי פשוט הנני ואינני יודע מה לכוון, אך אני עושה אותה על דעת רשב"י ועל דעת הבעש"ט ותלמידיו". עצם העניוּת שיש לו אז, באמרו: "יודע אני שלא כך מקיימים את המצוה, אבל אני מקשר את עצמי אל הצדיקים", היא זו שמשלימה את מצוותו. אף כאן, אמרה לנו התורה: "ששת

"ואספת דגנך", כדאיתא במסכת ברכות (לה), (ב): תנו רבנן: ואספת דגנך (עקב יא, יד), מה תלמוד לומר? לפי שנאמר (יהושע א, ח) 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיו', יכול דברים ככתבן? תלמוד לומר: ואספת דגנך, הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר (ישעיה סא, ה): ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: ואספת דגנך.

רבי שמעון לפי מדרגתו, לא היה צריך לקיים הציווי 'לעבדה ולשמרה' כפשוטו, כי היה יונק אך ורק מהקב"ה בלי שום צינור גשמי, ואדרבא, חבריו ינקו ממנו, כפי שימות החול יונקים מיום השבת.

כל מקום שנתן בו עיניו מיד נשרף

ועכשיו מובן גם מדוע כשיצא מן המערה וראה אנשים חורשים וזורעים, אמר: מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה?! וכל מקום שנתן בו עיניו מיד נשרף (שבת לג, ב). הללו טענו שהם צריכים לעשות השתדלות בשביל פרנסתם. אך רבי שמעון הסתכל עליהם ותמה: מה זה שאתם אומרים שצריכים להשתדל בשביל הפרנסה? שקר וכזב! הלא חבוי הייתי במערה י"ב שנים וקיבלתי את מזוני בלי שום השתדלות! ורק לאחר שחזר אל המערה ושהה בה חודש נוסף, השיג מתוך מדרגתו שישנם בני אדם

משתי סיבות, האחת משום שהשמיטה היא דוגמת השבת, וממנה מתברכין שיתא שנים. והשניה, מפני שהבטחון יותר חזק בשש השנים על ידי עבודת שנת השמיטה. אך לשם כך צריכים להתקשר לשנת השמיטה כאמור.

בזוהר הקדוש איתא (ויקהל רה, ב),

שהמדבר דיבורים בטלים בשבת, כמוהו כמחלל שבת. רבי שמעון אומר לו למי שמדבר דברים בטלים: הלא נמצא אתה כעת בגן עדן, איך תוכל לדבר דברים בטלים? וכן איתא שם (תרומה קסה, ב) ביטויים קשים כנגד העצב בשבת, כי איך יוכל האדם להיות בגן עדן והוא עצב.

רבי שמעון מודיע לנו שעל-ידי השבת נהיה יהודים קרובים אל ה' גם בימות החול, אבל לשם כך חייבים להתקשר בשבת כאמור.

התקשרות לרבי שמעון

ומכאן אנו באים לגודל עניינו של ל"ג בעומר. האיש היהודי מחויב להיות קשור לרבי שמעון, הוא מחויב לינוק מנשמות כאלו שהיו שבת קודש, כי אלמלא כן יפול ויתגשם.

והאמת שיותר קל "במידה מסויימת" להתקשר לרבי שמעון מלהתקשר לזמן (שבת) או למקום. כי הנה הזמן בא מאליו על האדם, ובין אם ירצה בין אם לא ירצה, יהיה בתוכו, ולמשל כשבאה השבת, האדם נמצא ממילא בתוכה, והרי היא כגל שנתלש ובא על האדם. וכן לענין מקום, הגם שהאדם צריך להביא את עצמו אל המקום, כגון למירון או לשאר מקומות הקדושים, מכל מקום כיון שהגיע אליו, הוא בתוכו. וכיון

ימים תעשה מלאכה", אבל יש לך רשות לכך, רק בתנאי ש"וביום השביעי שבת וינפש". וזאת מהני תרי טעמי: הטעם הראשון כי ששת ימות החול יונקים את חיותם מיום השבת, ואם לא תשמור את השבת, לא יהיה לך ממה לינוק את חיותך בימות החול.

והטעם השני, כי על-ידי השבת תזכה להיות בהכנעה גם בימות החול, וכה תאמר: "הלא בשבת קודש לא עשיתי שום השתדלות, רק עסקתי בתורה ועבודה, ואעפ"כ לא היה חסר לי כלום. ואם כן הגם שבימות החול מחויב אני לעבוד כי טרם הגעתי למדרגת רבי שמעון שהיה בבחינת שבת גם בימות החול, מכל מקום זוכר אני את האמת, שאת הפרנסה אני מקבל מן השמים ואת ההשתדלות אני עושה רק בתורת שליחות לעבדה ולשמרה". וכך תזכיר לעצמך אמיתות זו בכל מיני אופנים, אם על-ידי תפילה, אם על-ידי אמירת פרשת המן, ואם על-ידי הפרשת מעשר כספים...

צויותי את ברכתי

ובדומה ליום השבת, כך הוא לענין שנת השמיטה, כי מה שממשיך את הברכה בשש השנים כמו שנאמר "צויותי את ברכתי", הוא הבטחון שבני ישראל זוכים לו בשנת השמיטה. ואילו בני ישראל במדרגה יותר גדולה של בטחון, ואין שואלים אפילו "מה נאכל בשנה השביעית", אז אין זקוקים אפילו לברכה מיוחדת, אלא ממילא מקבלים את מזונם מן השמים, וכמו שהביא בספר הקדוש "נועם אלימלך" בשם אחיו הרה"ק הרבי ר' זושא זיע"א.

ואף בענין השמיטה נמשכת הברכה

מירוונה וימחא כף על כף, לא יועיל לו הדבר עדיין להימנות על תלמידיו. אם כי גם זה יש בו מעלה גדולה, כי סוף סוף כל הנמצא בישיבה סופג מעט משיעוריו של ראש הישיבה. אבל הדבר העיקרי שיועיל לו לאדם להימנות על תלמידי רבי שמעון, הוא להשתמש במידת הגבורה כדי להשתיק את גופו, וכמו שאמר רבי שמעון בר יוחאי (ברכות ה, א): "שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתן אלא ע"י יסוריך אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא", דהיינו בהפעלת כח הגבורה להשתיק את הגוף.

עלינו לזכור שרבי שמעון עלה ונתעלה הכל כדי ללמד אותנו בינה איך להתקרב אל ה', שהרי כך זיכך את עצמו כדי שלא תשכח תורה מישראל, וכך אמר על עצמו שהוא סובל עוונותיהם של ישראל. הרי שכל מה שעשה לא עשה אלא בעבורנו, כדי להמשיך גם עלינו מאותו אור גדול שזכה לו.

מהותו של רבי שמעון היתה מהות של רב, כך שכל אימת שבא אליו אחד שרוצה להימנות על תלמידיו, הוא שש ושמח ללמדו מתורתו. וכשהאדם מתפלל שבזכות רבי שמעון יהיו לו ההרגשים הנכונים ויוכל לעבוד את עבודת השבת לא מיבעיא בשבת אלא אפילו בחול, נפתחים לו שערי שמים וזוכה לגן עדן נפלא. זכות התנא האלוקי יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

ששני אלה, לא קשה להמצא בתוכם, לפיכך קשה להתקשר אליהם באמת, כי יוכל האדם להיות במירון או בשבת קודש, ולא ישפיעו עליו מאומה.

מה שאין כן לענין הנפש שכדי להתקשר בה צריך האדם להעמיד את עצמו כתלמיד בפני הרב, כי אז נעשה ביניהם קשר הדוק של משפיע ומקבל, וכשתורת המשפיע נכנסת ללב המקבל, משתנה מהות המקבל והוא נעשה אחד עם המשפיע שלו.

אשרי העם לומדיך

רבי שמעון הוא הרבי שלנו, והוא מלמד אותנו לבל נסתובב יותר מדי בעולם השקר, כי אז נוכל ח"ו להסחף עם הבליו. אלא נזכיר לעצמנו את אמיתות הדברים, שהאדם יכול לקיים הציווי 'לעבדה ולשמרה' על-ידי קיום מצוות העשה ומצוות הלא תעשה, ומה שכעת אין אנו מקיימים אותו באופן זה, אלא באופן הפשוט, על-ידי פעולות גשמיות, הוא מפני שטרם הגענו למדרגה הראויה ועדיין אנו צריכים לעשות בירורים ולהשלים שליחותנו באופן זה. ואמנם בשבת קודש נעמיד את עצמנו במדרגת רבי שמעון ולא נחשוב משום עניינים של חול, אלא נזכור שהקב"ה מעמיד לנו את כל צרכינו מבלי לעשות שום השתדלות גשמית.

ואכן לא מאליו יוכל האדם להימנות על תלמידי רבי שמעון, ואפילו יסע האדם

יום רביעי פרשת אמור – י"ב אייר ה'תש"פ

חידוד החושים לדעת מתי להסתיר המעשים ומתי לגלותם

והנגלות לנו ולבנינו

לאור מה שדיברנו בשבוע שעברה על אודות גודל מעלת קיום "והצנע לכת עם א-להיך" (מיכה ו, ח) כנגד נזק הפרסום, נשאל נשאלתי על-ידי אחד השומעים: מה נעשה מעתה עם חינוך הבנים? והרי אם נקפיד שלא להראות את עבודתנו חוצה, לא יראו הבנים ולא יוכלו ללמוד ממעשינו!

אמנם כן, שאלה גדולה שאל, וכבר התייחס אליה בספר הקדוש "מאור ושמש", וכתב שבכל הנוגע לחינוך הבנים אין אומרים 'והצנע לכת עם ה' אלוקיך'.

וזה לשון קדשו (פרשת נצבים): הנסתרות לה' אלהינו (כט, כח) - פירוש, עבודת ה' ראוי שתהיה בהסתר שהוא במחשבה, שהוא היותר נסתר מבני אדם. והנגלות - פירוש, מפני זה התורה והתפילה היא בהתגלות, הוא לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. פירוש, שילמדו בנינו לעבוד ה' ולעשות כל מצוותיו ולהגות בתורתו, שאי אפשר ללמוד זה ממחשבת זולתו, כי אם מהנראה מתפילתו הזכה ולימוד תורתו.

ונראה לדמות זאת למה שנפסק להלכה, שהגם שאסור להוציא שם שמים לבטלה, וחמור איסורו מאוד, עם כל זה, כשבאים ללמד את התינוק לברך, מותר

לומר עמו את השם, כי בלאו הכי לא ילמד לעולם כיצד לברך. וכך הוא גם לענין גילוי עבודתו של האדם, אשר במידה מסוימת נחשב אף הוא כגילוי שם ה', שכל שהדבר נוגע לחינוך הבנים, הדבר מותר.

בהקריבם אש זרה

וכך אמר הרה"ק רבי חיים מאיר מוויזניץ זיע"א: במיתת נדב ואביהוא נאמר (במדבר ג, ד): 'וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקריבם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם'. חטאם היה (לפי אחד מהמהלכים) במה שלא נזהרו שלא להוציא את אֶשֶׁם החוצה. אולם, כל זה מפני שבנים לא היו להם, כי אלמלי היה להם בנים, כי אז היה מותר להם להוציא את אשם החוצה מחמת חינוך הבנים.

למי מותר לשנות מפני השלום?

והנה הגם שהתשובה לשאלת השואל פשוטה ומבוארת בדברי הצדיקים, נבוא להוציא מזה יסוד חשוב מאוד. הנה בספר הקדוש "בן פורת יוסף" לבעל ה'תולדות' זיע"א (פרשת ויצא) הביא בשם הבעש"ט הק' זי"ע, שמה שאמרו חז"ל (יבמות סה, ב) שמותר לשנות מפני דרכי שלום, הוא רק למי שאינו משנה אף פעם מדיבורו, אבל מי משנה מדיבורו גם במקומות אחרים, אסור

אמונה, וכשיש חוסר אמונה בישראל, חסר להם מחיותם הנצרך להם. יש לו לאדם לשנן כשנמצא במצוקה או במצב מבייש ומביך, שהשקר לא יועיל לו כי אי-אפשר להנצל על-ידי התרחקות מן הקב"ה, וכשיתגבר על יצרו ולא יוציא דבר שקר מפיו, יתקרב על-ידי זה אל הקב"ה.

ביטול הרצון מפני רצון ה'

ומעתה נבין את דברי הבעש"ט הקדוש בזה הדרך: הנה לכאורה יש לשאול לפי כל האמור, מה זה שאמרו חז"ל שמותר לשנות מפני השלום, וכי אפשר שמפני השלום יותר לנו להתרחק מן הקב"ה? ! אך התשובה היא, כי בעוד המשנה בדרך כלל מדיבורו, עושה זאת כדי להרוויח דבר מה לעצמו, המשנה מפני השלום, אין עושה זאת בשביל עצמו, אלא בשביל הקב"ה, כדי להשרות את שכינתו בתוך בני ישראל, כי הקב"ה שמו שלום וכשיש שלום בישראל, הוא יכול להשרות את שכינתו ביניהם. וכיון שהוא עושה זאת בשביל הקב"ה, הרי הוא מבטל בכך את עצמו לרצונו, בידעו שבמקום זה רצונו יתברך שישנה את דיבורו, וכיון שהוא מבטל את עצמו לרצונו, הרי הוא מתקרב אליו בכך ולא מתרחק.

אולם בדבר זה טמון מוקש גדול, כי תמיד יוכל האדם לשנות בדיבורו ולומר שאין הוא מתכוון לעצמו אלא בשביל השלום. ולמשל, אם יעמוד האדם בפני מציאת זיווג, ישנה מדיבורו במה שיכול

לו לשנות אפילו מפני השלום, והשווה אותו למה שנפסק להלכה שהלוקח ריבית מישראל, אסור לו לקחת גם מעכו"ם³.

וביאור הדבר על-פי הפשט, כי הנה כשהאדם מוציא דבר שקר מפיו, הרי הוא מתרחק בכך כמטחוי קשת מבוראו, וכמו שפירש הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפאלי זיע"א⁴: "מדבר שקר תרחק" (משפטים כג ז), על-ידי דבר שקר אחד – תתרחק מהקב"ה.

והטעם, כי מי שחושב להציל את עורו או את ממונו על-ידי שקר, הוא מגלה ששכח את היסוד הפשוט של אמונה, שרק הקב"ה, אשר חותמו אמת, יכול להוציא ממצוקתו, ואמירת שקר והערמות לא יועילו לו, וכפי שרואים כן בחוש שאי-אפשר להנצל על-ידי שקר, וסופו של המציל את עצמו ממצוקה על-ידי שקר, שהמצוקה חוזרת אליו מצד אחר ביתר שאת ויתר עז.

ובקצרה: המשקר כדי להחליץ ממצוקתו, אומר בכך לעצמו: אני יכול לעזור לעצמי על-ידי שאתרחק מן הקב"ה. הקב"ה אינו רוצה לעזור לי כעת? טוב, אסתדר בעצמי על-ידי שאתעלם מן האמת.

צא ולמד ממה שאמר הרה"ק מקאריץ זיע"א (אמרי פנחס שער אמת ואמונה, כו): אילו היו נוהרים בני ישראל מאמירת שקר כמו מגילוי עריות, כבר היה המלך המשיח בא לגאול אותם.

הא לנו שלאמירת שקר תוצאות קשות ביותר, כי אמירת השקר גורמת לחוסר

³ סנהדרין כה, ב, חושן משפט סימן לד, סעיף כט.

⁴ ראה 'אמרי פנחס' פרשת משפטים, שכן אמר הרה"ק ר' רפאל מבערשיד זיע"ע בשמו.

מחזוק יסודי האמונה בלב כפי שנתבאר, או אז אתה רשאי לשנות מדיבורך מפני השלום, כי בוודאי תעשה זאת מחמת ביטולך לרצון ה', וכשתציע שידוך כבר תמצא את הדרך איך לשנות מפני השלום מבלי להוציא מן הפה שקרים גלויים, אלא לחשוב בכל רגע מה הקב"ה רוצה שתאמר.

שברו של הנוהר מן השקר

ועל זה יש להוסיף מה שאמר עזר הרה"ק מקאריץ זיע"א (שם, א-ה), ששכרו של מי שיהיה זהיר בתכלית שלא לשקר, שיוכל להבחין בעמדו בצומת דרכים, מהו רצון ה' ומה אינו רצון ה'. מה שאין כן מי שאינו זהיר בכך בתכלית, אלא לפעמים משקר כשהוא מרמה את עצמו ואת זולתו שאין זה שקר, כי הוא לא יוכל להבחין באמת מהו רצון ה', וכבר יהיה לפעמים שיעשה איזה דבר במסירות נפש ממש בחשבו שהוא מצוה גדולה, והרואים מן הצד יתפללו – לאן הוא הולך? הלא הוא חוטא בעצמו!

המדבר דברי שקר גם הוא נעשה שקר

כדאי לנו לזכור כמה נוכל להרוויח אם נלך עם האמת וכמה נוכל להפסיד אם נלך עם השקר. ההולך עם האמת מפתח [אנטוויקלט - develops] בנפשו היכולת להבחין בין אמת לשקר ובין טוב לרע, לעומת ההולך עם השקר שהכל מתהפך אצלו, וגם כי נבוא לשכנע אותו בדברים שהוא הולך במחשכים, לא יועיל הדבר מאומה, כי הוא הכניס את עצמו בעולם השקר, עד שהוא אומר לרע טוב ולטוב רע

להסב נזק לצד השני, ויאמר: "הלא איני מתכוון אלא כדי שייבנה בית בישראל וישרה בו השלום".

ונמצא שהבא לשנות את דיבורו מפני השלום, נכנס למקום סכנה, כי הדבר תלוי במטרה האמיתית שהציב לעצמו ואשר ידועה רק ליודע מחשבות, ואם באמת מטרתו להשכין שלום, הרי הוא מתקרב על-ידי כך להשי"ת, שהרי רצונו של השי"ת שישנה במקום זה את דיבורו, כיעקב אבינו ששינה את דיבורו בבואו ליטול את הברכות מאביו על סמך דברי אמו שראתה ברוח הקודש. אבל אם כלפי שמיא גליא שכל מטרתו אינה אלא לכבוד עצמו, ואינו אלא מרמה את עצמו ואת האחרים שמטרתו להשכין שלום, אזי הוא מדרדר את עצמו ר"ל לעבר פי תהום.

על זה אמר הבעש"ט הקדוש: כשתרצה לדעת אם מותר לך להכניס את עצמך למקום סכנה זה, דהיינו לשנות בדיבורך מפני השלום, התשובה היא כך: אם אתה משנה בדיבורך גם במקומות וזמנים אחרים, סימן הוא שאתה משקר כדי להרוויח לעצמך, ואם כן קרוב לוודאי שגם כאן תהיה מטרתך לצורך עצמך, כי תרגיש בעומק נפשך שכדי להחליץ מן הסבך מוכרחים כאן לשנות מן הדיבור מפני שאין דרך אחרת מבלעדי דרך השקר, וזה אינו נכון, כי בוודאי יכול הקב"ה אם ירצה להשכין את השלום גם באופנים אחרים. ואם כן אין לך לשנות מדיבורך, כי זה ירחיק אותך מהקב"ה.

אבל אם כבר הרגלת את עצמך שלא לשנות מדיבורך אף פעם, ולא זו אף זו הרגלת את עצמך שלא לעשות את מעשיך בפרסום כי אם בהצנע לכת, אשר אף זה נובע

מפתח בעצמו פחד ומורא להוציא את השם לבטלה, יותר משאר אנשים, דייקא מפני שהוא מוציא את השם במקום הצורך ומפני שהוא צריך מחמת כן לבחור בין מקום צורך להוצאת שם שמים לבטלה. ואף כאן, כיון שעושה האדם את כל מעשיו בינו לבין קונו ואינו חפץ להראות כלום מעבודתו החוצה, ואף כשבא לחינוך הבנים, אינו מגלה לבניו אלא כפי מה שנוגע לחינוכם ולא מעבר לכך, ודאי שגם מה שמגלה אינו לצורך עצמו אלא לצורך עשיית רצון ה', והרי הוא נשאר תמיד בגדר 'הצנע לכת עם אלוקיך' ואינו מתרחק אפילו לרגע אחד מהקב"ה.

הנהגות הנבונות רק לאנשי אמת

ובדרך אגב, כאן מצאנו הסבר הגון למה שראו לפעמים אצל הצדיקים שנהגו באיזה דבר באופן מחודש, בעוד את המון העם הזהירו שלא להתנהג כן. ולמשל, במה שנוגע בתקופה זו: הצדיקים בכל הדורות היו מוסרים את נפשם לטבילה במקוה כנודע, יבואו אנשים פשוטים בימינו ויבקשו אף הם להכניס את עצמם לסכנה בשביל הטבילה ויתלו עצמם באשלי רברבי.

אך האמת היא, שרק אנשים שיודעים טבילה במקוה מה היא, ומגיעים על ידה להתקרבות גדולה להשי"ת, הם יכולים לסכן את עצמם (כל שאין זה מסכן את האחרים) לצורך הטבילה. אבל אנשים שכל מה שבווער להם הוא שבזנותם יוכלו לספר לנכדיהם שלא הפסידו מקוה מימיהם, נמצא שהמקוה הוא רק כלי למילוי רצונותיהם העצמיים, ואם כן אין להם שום היתר לסכן את עצמם בשביל הטבילה במקוה. ובכן אנשים שאין בידם קנה מדה של אמת הנ"ל,

ובטוח בעצמו שהוא מבין יותר מכולם. זו היא כוונת דברי הבעש"ט הקדוש: אם האדם דיבר שקרים הרבה בחייו, הגם שהמציא לעצמו תירוצים מתירוצים שונים, מכל מקום הוא נעשה אדוק בשקר וראייתו התהפכה, ועל כן אסור לו לשנות אף לא מפני השלום, שהרי אין לו את הכוח הפנימי להבדיל בין אמת לשקר. ורק אם הרגיל האדם את עצמו ללכת עם האמת עד הקצה האחרון, אזי בנה לעצמו כוח פנימי להבחין בשקר ולהבדיל בינו לבין האמת, ואז יוכל לשנות מדיבורו מפני השלום, כי הוא יהיה אמיתי עם עצמו לבחון אם באמת כוונתו מפני השלום או שהוא משתמש בו רק כתירוץ.

גילוי העבודה לצורך חינוך הבנים

כעת נחזור אל שאלת השואל, מה נעשה עם חינוך הבנים לנוכח הציווי "והצנע לכת עם אלוקיך", ונאמר כך: מי שמרגיל את עצמו שלא להיראות ברחוב ושלא לפרסם את מעשיו הטובים, כי אם לעשות הכל בינו לבין קונו, הוא כשיצטרך להראות את עבודתו כלפי חוץ בשביל חינוך הבנים, לא יתרחק בכך מהקב"ה. הוי אומר: מה שיתראה אז כלפי חוץ, לא יהיה מחוסר ברירה וכאומר – מה אין עושים בשביל חינוך הבנים, אלא לכתחילה שבלכתחילה, כי זה יהיה אז רצון ה'.

והרי זה דומה למי שמוציא את השם בפיו בלמדו את התינוק לברך (המשל שהובא לעיל), שבוודאי יוכל לעשותו ככל שיצטרך, ואפילו מאות פעמים, ולא בדיעבד אלא לכתחילה, כי זהו רצון ה'. יתירה מזו, המוציא את השם בלמדו את התינוק לברך,

את יסודות האמונה, תמים תהיה עם ה' אלוקיך, שויתי ה' לנגדי תמיד וכו', אז כשהאמונה כבר מורשת בו היטב, באופן ממילא יהיה שם שמים מתאהב על ידו.

דוגמא מהמציאות: מי שמניח טלית ותפילין ומתפלל ברחובה של עיר כשהוא מסובב בשכניו הגויים. המציאות תוכיח, שאם הוא יהודי בעל מידות מתוקנות המקדים שלום לכל אדם, ואפילו לגויים, ומדבר עם כל אחד בסבר פנים יפות, לא זו בלבד שלא יכעסו שכניו בראותם את תפילתו ומנהגיו הזרים להם, אלא אף יעריכו אותו בעבורם ויגישו לו כסא ושולחן. וזה מפני שמכירים אותו מכבר כאיש אלוקים, שאינו מבקש לעצמו כלום, אלא נותן לאחרים בלי גבול, ותפילתו תגרום להם התפעלות בהבינם שיש לו שיח עם קונו, ושבתפילתו הוא ממשיך שפע לעולם.

כזה ראה וקדש

הגה"צ רבי ברוך בער לייבוכיץ זצ"ל, ראש ישיבת קמניץ, נקלע פעם לאמריקה ונפגש עם מושל ניו-יורק. כשנפרד ממנו, אמר מושל ניו-יורק למקורביו: כשרואים אדם כזה, נפרכת התאוריה של 'דרוויץ' ימ"ש והאפיקורסים (עפ"ל) האומרת שהאדם בא מן הקוף.

המושל הגוי לא היה רגיל לראות אדם כזה. הוא היה רגיל לראות אנשים הדומים לקופים, שכל החילוק ביניהם הוא, שלקופים אין שכל להביא לעצמם תאוות וכבוד, ולהם יש את השכל להביא לכך. והנה חזה בעיניו אדם שאינו מחפש לעצמו לא תאוות ולא כבוד ולא מעמד, כי אם לזכך את עצמו מיום ליום ולהיות יותר בענווה

לראות ולהבחין מה דעתו ורצונו בטבילתו, אם רצונו באמת בטהרה וקדושה וקרבת א-לקים, אסור לו להסתכן.

נחזור לענייננו, הרוצה לשנות דיבורו מפני השלום, צריך קודם לכן להרגיל את עצמו שלא לשנות את דיבורו אף פעם לצורך עצמו ולעשות את כל מעשיו בהצנע לכת ומבלי לשאוב את חיותו מקרוביו וידידיו, ואז יתחדדו חושיו להבין מתי רצון ה' לשנות מפני השלום, ולא יתרחק אף פעם מהקב"ה. וכפי שנתבאר, אדם כזה שמרגיל עצמו לעשות הכל בהצנע לכת, יוכל לגלות טפח ולכסות טפחיים כשהדבר נצרך לחינוך הבנים.

כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם

והנה מה שיש לשאול עוד הוא מהמשנה במסכת אבות (פ"ב מ"א) "רבי אומר איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם? כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם". כי לכאורה משנה זו סותרת את הצינוי "והצנע לכת עם אלוקיך", שהרי לפי משנה זו צריך האדם לברור לו דרך שיפארוהו בני אדם ויאמרו כזה ראה וקדש, ולפי הצינוי "והצנע לכת עם אלוקיך", אין לו לאדם לעשות כלום בשביל שיפארוהו אחרים, אלא אדרבא, יש לו לעשות הכל בינו לבין קונו מבלי להראות כלום כלפי חוץ.

אכן התשובה היא על דרך האמור, אילו היה האדם מתחיל מיד בתחילת עבודתו לחשוב איך הוא נראה בעיני בני אדם והאם הוא דוגמא נפלאה למי שעובד את ה', כי אז לא היה מגיע לשום מקום. אבל אם האדם בתחילת עבודתו משריש בעצמו

מכלום", יש ויאמר: "איני רוצה לגרום חילול השם". ומה האמת? האמת היא שהשאלה אינה מתחילה או כשיושבים במטוס והגיע זמן תפילה, כי שאלה זו היא שאלה שתשובתה תלויה בהרגשה פנימית.

ואם תאמר, מנין אתה יודע שהיא כזו? התשובה היא, שכך הוא בכל דבר שהצד האחד צועק בכל כוחו שהוא מצוה והצד השני צועק בכל כוחו שהוא עבירה, וכל צד תולה את עצמו בגדולי ישראל (שבדרך אגב, הם דיברו על המצב הכללי לפני חמישים שנה ויותר, ועל-ידי כל שינוי קטן אצל הפרט, יכול הכל להשתנות).

וכאן אנו שבים למה שנתבאר לעיל, שיש לך אדם שסבור בדעתו לשנות בדיבורו מפני השלום, אבל באמת הוא משנה בדיבורו כדי להגיע אל מה שהוא רוצה להגיע, והרי הוא מתרחק בזה מהשי"ת, וגורם לעצמו שבפעם הבאה כבר יהיה מבובל כלו ולא ידע מה אמת ומה שקר.

והעצה היא שיבחר האדם לחיות בינו לבין קונו ולעשות את כל פעולותיו מבלי שאחרים יידעו מהן, וכשיעלה במחשבתו שהוא צריך לשנות מפני השלום, יתפלל לדעת את האמת בלי שום נגיעות, ואף יתייעץ עם חכמים ונבונים שהם נטולי נגיעות, ורק כך יתחדדו חושי לדעת מה אמת ומה שקר ויתקרב מיום ליום אל השי"ת.

ולהשליט את יותר את המוח על הלב... זה נקרא "שם שמים מתאהב על ירך", וזה נקרא "דרך שהיא תפארת לעושיה". כשהוא מתחיל לעבוד, הוא עובד בכל יסודות האמונה על מנת להפוך את עצמו לאדם יותר נעלה ויותר רוחני, ואז ממילא הוא הופך לאדם שכולם מפארים אותו ואומרים עליו כזה ראה וקדש.

הלא כן היו בכל הדורות צדיקים ויראי ה', שהגויים היו מכבדים אותם כשהיו עוברים לידם ברחוב. כי מי שמשלים את עצמו באמת, ממילא שם שמים מתאהב על ידו.

תשובה התלויה בחידוד החושים

ואכן הרבה יכולים לטעות בזה. הנה אנו שומעים בן אדם האומר: "אינני מתבייש! יאמרו כולם מה שיאמרו, אני הולך בקומה זקופה לקיים רצון ה'". ואם אמנם אמרה זו שורשה בקדושה, מכל מקום יתכן מאוד שאין זה הזמן והמקום שיעשה את מה שיעשה, כגון לאסוף מנין לתפילה כאן במקום זה, כי זה לא יאחיב שם שמים על הבריות.

הנה דוגמא מצויה: נוסעים במטוס והגיע זמן תפילה, וכעת ישנן כמה אפשרויות, אפשר להתפלל בישיבה, אפשר להתפלל בעמידה ואפשר גם לארגן מנין. יש ויאמר: "אני עושה את רצון קוני ולא אכפת לי

5 הברכות המובטחות להולכים בדרכי ה'

הבא לעולם הוא מחמת קיום תורה ומצוות, והיסורים הבאים לעולם הם מחמת חסרון קיום תורה ומצוות.

שכר מצוה בהאי עלמא

ואולם כאן תתעורר הקושיא: והלא אמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומשמע שאין שייך כלל לשלם לאדם בזה העולם אף לא עבור מצוה אחת קלה שקיים, ומשום שכל תענוגי העולם אינם מגיעים לשכרה של מצוה אחת קלה שבקלות.

והנה תחילה יש לציין מה שמבואר במסכת קידושין (לט, ב) שנחלקו בזה רבי יעקב וחכמים, שיטת רבי יעקב ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ושיטת חכמים ששכר מצוה בהאי עלמא איכא, וכפשטות המשנה שם – "כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ".

וכן הוא במשנה מסכת פאה שיש שכר בהאי עלמא – "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והכנסת אורחים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם".

והנה כפי שנתבאר מפשטות הפסוקים בפרשת בחוקותי ובפרשת והיה עם שמוע, וכן מפשטות המשנה בקידושין ובפאה, נראה כדברי חכמים שיש שכר בעולם הזה,

ונתתי גשמיכם בעתם

כשנתבונן בפסוקי התורה פרשת בחקותי, הן בפסוקים הראשונים המדברים על הטובה הבאה למי שהולך בדרכי ה', והן בפסוקי התוכחה המדברים על הרעה הבאה למי שאינו הולך בדרכי ה', אנו רואים שרובם מדברים על עניינים של העולם הזה – אם תלך בדרכי ה' יהיו לך חיים טובים, בריאים ומאושרים עם שפע של פרנסה וכלכלה, ואם לא תלך בדרכי ה' יהיה ח"ו להיפך.

הנה למדנו לפי הפשטות שיש שכר ועונש גם בעולם הזה ולא רק בעלמא דאתי, וכן נמצא כתוב בספר "דרש משה" למרן רבי משה פיינשטיין זצ"ל תחילת פרשת בחקותי: פשוט שאף שראינו שיש רשעים שמצליחים בעולם הזה, אין זה אלא משום שבאיזה דבר הלכו בחוקות ה' יתברך ומחמת זה יש להם השכר, אבל כיון שהם רשעים לא רצה הקב"ה ליתן להם השכר הנצחי אלא בעולם הזה, והיות וכל העולם אינו כדאי בשכר מצוה אחת, לכן הוא נותן להם הצלחה כל ימי חייהם בזה העולם.

מבואר מזה שהגם שאין אתנו יודע חשבונות שמים, מי מקבל שכר טוב בזה העולם מחמת מעשיו הטובים ומי אינו מקבל, מכל מקום דבר זה ברור שהשפע

⁵ שיעור מ יום ב' במדבר (בחוקותי בחו"ל) – כ"ב אייר תשע"ט

לשון הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ח ה"א): הטובה הצפונה לצדיקים היא **חיי העולם הבא**, והם החיים שאין עמהן מות והטובה שאין עמה רעה, הוא שכתוב בתורה למען ייטב לך והארכת ימים, מפני השמועה למדו למען ייטב לך לעולם שכולו טוב והארכת ימים ליום שכולו ארוך, וזה הוא העולם הבא. **שכר הצדיקים הוא שיזכו לנועם זה ויהיו בטובה זו, ופרעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו אלא יכרתו וימותו.** וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו הוא המת, שאינו חי לעולם אלא נכרת ברשעו ואבד כבהמה, וזהו הכרת הכתוב בתורה, שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא עוונה בה, מפני השמועה למדנו הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא, כלומר שאותה הנפש שפירשה מן הגוף בעולם הזה אינה זוכה לחיי העולם הבא אלא גם מן העולם הבא נכרתה.

אויף צו שמירן די רעדער

ומוסיף הרמב"ם (ה"ב) להרחיב בתיאור העולם הבא, ומבאר שאין בו לא אכילה ולא שתייה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני האדם צריכים להם בעולם הזה... ויודעין ומשיגין מאמיתת הקב"ה מה שאינן יודעין והן בגוף האפל השפל.

וכתב עוד הרמב"ם (פ"ט ה"א): מאחר שנודע שמתן שכרן של מצוות והטובה שנוכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי העולם הבא, והנקמה שנוקמין מן הרשעים היא הכרת, מה הוא זה שכתוב בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם ואם לא תשמעו יקרא אתכם, וכל אותן הדברים בעולם הזה, כגון שובע ורעב ומלחמה ושלוש ומלכות ושפלות וישיבת

ועם כל זאת אנו רגילים לחזור על שיטת רבי יעקב – שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וכן הכריע הרמב"ם כשיטה זו (הלכות תשובה פ"ח, א עיי"ש ובמפרשים).

למען יאריכון ימיו לעולם שכולו טוב

ואיתא שם בברייתא בגמרא, שלדעת רבי יעקב, מה שאמרה תורה גבי כיבוד אב ואם (דברים ה, טז) וכן גבי שילוח הקן (שם כב ז) "אריכות ימים" ו"למען ייטב לך", אין פירושה בעולם הזה אלא בעולם הבא. וזה לשון הברייתא: הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים (וקיים בחדא מחתא גם מצות כיבוד אב וגם מצות שילוח הקן), ובחזירתו נפל ומת, היכן טובת ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה? אלא **למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיו לעולם שכולו ארוך.**

ופריך שם: ודלמא לאו הכי הוה? רוצה לומר: אולי באמת אין דבר כזה יכול להתרחש במציאות? ותרין: רבי יעקב מעשה חזא, דהיינו שראה כמו עיניו כיצד יהודי הולך במצות אביו להביא לו גוזלות, וקיים גם מצות שילוח הקן וגם מצות כיבוד אב, ובחזרתו נפל ומת.

אולם לכאורה עדיין צריך לדעת היאך ימצא רבי יעקב ידיו ורגליו בפרשת בחקותי ובפרשת והיה אם שמוע, כי לכאורה פירושו עולה יפה רק בשני פסוקים אלו – למען ייטב לך ולמען יאריכון ימיו, אבל מה יעשה עם כל ההבטחות אחרות שהבטיחה התורה להולכים בדרכי ה'.

שכר ועונש בעלמא דאתי

ובכן נביא תחילה מהלך הדברים על-פי שיטת הנשר הגדול הרמב"ם ז"ל, וזה

מעבירין ממנו עול דרך ארץ

מבואר מהלך הדברים לפי הרמב"ם שהשכר והעונש האמתי הוא רק בעולם הבא, אך גם בעולם הזה נותנים לו לאדם כפי מעשיו כדי לסייע בעדו לעשות את מה שהוא חפץ לעשות, ולכן אם הוא הולך בדרכי ה' ומקיים תורתו ומצוותיו, נותנים לו את הטובה המובטח בזה העולם כדי שיוקל עליו להוסיף במעשיו הטובים כהנה וכהנה.

והרי זה כאותה שאמר התנא באבות – "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ", כי אם רואים בשמים שהוא חפץ לזכות לחיי העולם הבא, מסייעין בעדו על-ידי שמעבירין ממנו עול דרך ארץ. ובזה פירוש הגה"ק רבי חיים ויטאל זצוק"ל (עץ הדעת טוב, בחוקת') – "שכר מצוה מצוה", כי העוסק במצוה מסלקין ממנו כל המפריעים כדי שיוכל להוסיף ולקיים עוד מצוה. לא יזדקק אפוא אדם זה לניסים שיתרחשו לו בכל רגע ורגע כדי שיוכל לשבת וללמוד, אלא חייו ישתנו לטובה באופן שיוכל להגות בתורה יומם ולילה בלי שום דאגות וטרדות.

אוכל קמעה ומתברך במעיו

מרן רבי משה פיינשטיין זצ"ל שאל על הברכה הנאמרת בתורה "ואכלתם לחמכם לשובע" ופירש רש"י – אוכל קמעה ומתברך במעיו, כי לכאורה מה אנו זקוקים לברכה לזה, והלא כבר בירכנו שהארץ תתן את יבולה ויהיה לחם לרוב. והשיב – הברכה היא שלא נצטרך להיות עסוקים באכילה, אלא נאכל מעט ומיד נוכל לשוב אל הספר. והיינו כדרך האמור, כי כל הברכות שהובטחו לישראל, כולן תכלית אחת להן,

הארץ והגלות והצלחת מעשה והפסדו ושאר כל דברי הברית?

כל אותן הדברים אמת היו ויהיו, ובזמן שאנו עושין כל מצוות התורה יגיעו אלינו טובות העולם הזה כולן, ובזמן שאנו עוברין עליהן תקרא אותנו הרעות הכתובות, ואעפ"כ אין אותן הטובות סוף מתן שכרן של מצוות, ולא אותן הרעות סוף הנקמה שנוקמים מהעובר על כל המצוות. אלא כך הוא הצע הדברים: הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ החיים, וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא, ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה.

והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה

בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד, שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש וריבוי כסף וזהב כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנוכח לחיי העולם הבא, וכן הוא אומר בתורה אחר שהבטיח בטובות העולם הזה וצדקה תהיה לנו וגו'.

וכן הודיענו בתורה שאם נעזוב התורה מדעת ונעסוק בהבלי הזמן כענין שנאמר וישמן ישורון ויבעט, שדיין האמת יסיר מן העוזבים כל טובות העולם הזה שהן חזקו ידיהם לבעוט ומביא עליהם כל הרעות המונעים אותן מלקנות העולם הבא כדי שיאבדו ברשעם, הוא שכתוב בתורה תחת אשר לא עבדת את ה' וגו' ועבדת את אויביך אשר ישלחנו ה' בך.

הפירוש הוא בזו הדרך, כי הברכה הראשונה שהקב"ה מברך את ישראל היא שיוכלו לשמור ולעשות – את הברכה, אשר תשמרון לעשות. דהיינו שתהיה דעתם מיושבת ולא יהיו טרודים בפרנסתם.

כגולה ליישוב הדעת

אפשר להציג זאת בדרך חידה: מה הדרך לזכות ליישוב הדעת? והתשובה היא: קיום התורה והמצוות, כי המקיים את התורה והמצוות באופן כללי, הדבר הראשון שהוא מקבל עבור כך, הוא יישוב הדעת, כדי שיוכל להוסיף ולקיים תורה ומצוות ולהגדיל שכרו בעולם הבא.

ונמצא לפי זה, שמה שאנו שומעים פעמים הרבה מאנשים: "מה אעשה ואני טרוד כל היום ואין לי זמן פנוי ללמוד. אני עמל הרבה ובכל זאת אינני מצליח לקבוע עתים לתורה" – כל זה אין לו שחר. כי הדרך היא הפוכה. יקבע האדם שעה אחת ביום ללימוד התורה, ויגלה שיש לו שעתים. יקבע שעתים ללימוד התורה ויגלה שיש לו ארבע, וכן הלאה. כי כן קבע הקב"ה בעולמו, שכל מי שיעסוק בתורה וילך בדרכי ה', תתיישב דעתו ויסתלקו טרדותיו.

הרמב"ם פירש שכל מה שהבטיחה לנו התורה, שירדו גשמים בלילי שבתות ובלילי רביעיות, ושיהיה שלום בארצנו וכן הלאה, תכליתם כדי שתהיה דעתנו מיושבת ונוכל לשבת על התורה ועל העבודה. ואם נתרגם אותו לימינו, אין ספק כי הכוונה שנהיה פחות טרודים בטלפונים ובעיסוקים שונים ובפרנסת הבית וכן הלאה. אמור מעתה: להיות טרוד ועסוק הוא ההיפך מברכת התורה, ולהיות פנוי ומיושב בדעת,

שיוכלו לשבת על המנוחה ועל הנחלה ולקיים תורה ומצוות ועל ידי כן לזכות לחיי העולם הבא הנצחיים.

וכדברי הרמב"ם כתב הרב המלבי"ם זצ"ל על הפסוק (דברים ו, ג) "ושמעת ישראל ושמרת לעשות". כי לאחר שהבטיחה התורה שיאריכו ימין, באה והודיעה שאין הבטחה זו כתשלום שכר, כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אלא היא נועדת למען שתוסיף לשמוע, לשמור ולעשות, וכך תזכה לחיי העולם הבא.

אורך ימים ושנות חיים

וכדרך שמסופר על מרנא ה'חתם סופר' זיע"א, שכבר בצעירותו נהג להאריך בתפילתו. פעם העליבו אותו חבריו ואמרו לו: בשעה שאתה מאריך בתפילתך, אנו מספיקים ללמוד סימן שלם בשולחן ערוך. אמר להם החתם סופר: "הרי אמרו שהמאריך בתפילתו, מאריכין לו ימיו שנותיו, אם כן באותן שנים שאחיה יותר ממכם, אשלים את הסימנים בשולחן ערוך שאתם למדתם כעת". והוא כדבר האמור כי שכר שאמרו חכמים למאריך בתפילתו - להאריך שנותיו - הוא כדי להמשיך עבודתו בקודש.

את הברכה אשר תשמרון לעשות

ועוד איתא כדברי הרמב"ם בספר הקדוש "פנים יפות" על הפסוק תחילת פרשת ראה – "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמרון לעשות". כי הנה לכאורה אין הלשון מדוקדק, כי היה צריך לכתוב "אם תשמרון לעשות" ולא "אשר תשמרון לעשות". אך

זהו ברכת התורה.

עולם כמנהגו נוהג

והנה עוד מהלך יש לבאר ענין הברכה והקללה של העולם הזה, והוא שיטת הריקאנטי ודעימיה⁶, ותוכן דבריהם כפי שנתבאר בשיעור הביטחון לפני שבוע, שכן הוא הטבע, שכל שהאדם מתנהג בדרך התורה, הוא ממשיך עליו השפע כפי שהצמחים גדלים על-ידי השקיית מים, וכשאינו מתנהג בדרך התורה, הוא מעכב את השפע ר"ל. ונמצא שאין זה מענין שר ועונש, אלא שכן הוא טבע העולם.

וזה סגנון לשונו של מרנא ה'חתם סופר' זיע"א על הפסוק (בשלח טו, כה) "וירוהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים": נראה לי כך, הנה יש סגולות שאינם בטבע, ונלאו כל חכמי לב איך המאגינעט (מגנט) מושך הברזל, וכן כמה עניינים שהם סגולה ולא בטבע, וכתב הרמב"ן (פרשת וארא) שכל יעודי תורה הם סגולה, כי אינם בטבע, שאם יעבוד האדם עבודה זרה ועצר את השמים, אם בחקותי ילכו יתברכו כן וכך, והאוכל חלב יכרת.

אמנם אומר אני שאין שום סגולה בעולם אלא חסרון ידיעתנו בטבעיים, ואילו היה מגלה לנו הקב"ה את סתרי הטבע היינו יודעים מדוע המאגינעט מושך הברזל, ואילו היה מגלה לנו סתרי התורה ומעשה מרכבה, היינו יודעים מדוע האוכל חלב הוא בכרת,

ומדוע העובד עבודה זרה עוצר את השמים מן הגשמים, וכן נבין טעמי פרה ושעטנו.

והנה הראהו הקב"ה למשה עץ מר וסם המוות להמתיק המים המרים, וזה נראה סגולה והיפך הטבע, אך הקב"ה רצה להראות לו שכן פועל הטבע, ואינו סגולה, אלא שהוא דבר נסתר וחסרון ידיעה שעץ זה ממתיק את המים המרים, וזהו "שם שם לו חוק ומשפט", כי שם הודיע לו שגם החוקים והמשפטים של התורה פועלים כך, כי פעולות התורה והמצוות גורמות באופן טבעי להמשכת השפע⁷.

וזהו מה שהוסיף לאמור בפסוק שלאחריו: אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיו, כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך", כי לאחר שהודיע לו שהחוקים והמשפטים של התורה פועלים בעולם באופן טבעי, אמר לו כי יידע מעתה שאם ישמע לקול ה' אלוקיו וינהג לפי משפטיו וחוקיו, לא תפקוד אותו שום מחלה.

מצוות שבין אדם למקום שאני

והנה אע"פ שלמדנו ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, עם זאת ישנן מצוות רבות שיצאו מכלל זה ויש עליהן שכר בזה העולם. ומבואר ברמב"ם (פירוש המשניות ריש מסכת פאה) שהכלל בזה הוא שכל המצוות של בין אדם לחברו יש עליהן שכר בזה

⁶ ראה פירוש הריקאנטי על התורה ופרשת תצוה ופרשת בחוקותי, עבודת הקודש לר' מאיר ן' גבאי חלק ד פי"ח. וראה עוד בעקידה פרשת נח שער יב.

⁷ ראה בעבודת הקודש שם פי"ז שגם הרמב"ן סבר כן, כמבואר במקומות שרמו לענייני קבלה, וכפי שביארו תלמידיו, אלא שלא רצה לגלות יסוד זה אלא ליחידי סגולה.

הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה, ואם האדם בוטח בו בוודאי יקבל את שכרו משלם עבור ביטחונו, ואם כן מה זה שאנו מבקשים "ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת"? וכי מעלים אנו בדעתנו שלא יקבלו שכר?!

אך התירוץ הוא, שכוונתנו לבקש בברכה זו, שהבוטחים בה' יקבלו שכר גם בזה העולם מלבד שכרם השמור להם לעולם הבא. ועיין בשו"ת מהרי"ל החדשות (סי' יד) שם נשאל בענין זה והביא בזה לשון הרוקח בברכת "על הצדיקים" – ואנו מבקשים שיתן לבוטחים בלב נאמן שכר טוב בזה ולבא, והוסיף על זה מהרי"ל – וכמדומה שכוונתו כך, שאנו מתפללים שיזכו לשתי שולחנות.

ביומו תתן שכרו

והנה מדבריהם עדיין לא היינו יכולים להוכיח שמצות הביטחון יצאה מן הכלל ומקבלים עליה שכר בהאי עלמא, כי אפשר שאנו רק מתפללים בדרך בקשה שהמקיימים אותה יקבלו עליה שכר בזה העולם. אכן הרבי ר' העשיל מקראקא זצ"ל בספרו "חנוכת התורה" (פרשת שמות) כתב להדיא שמצוה זו יצאה מכלל כל המצוות שבין אדם למקום ומקבלים עליה שכר גם בזה העולם. את דבריו מוכיח הרבי ר' העשיל מדברי המדרש – "כל מה שבני ישראל אוכלים בעולם הזה, הוא בשביל שכר האמונה", ומבאר הטעם, כי הנה לכאורה קשה היאך יתכן שאין משלמים שכר המצוות בזה העולם והלא ביומו תתן שכרו כתיב? אך התשובה היא שלא שייך בזה ביומו תתן שכרו מפני שהקב"ה נתן לנו את

העולם, וכל המצוות שהן בין אדם למקום אין עליהן שכר בזה העולם. ובזה הוא נותן טעם למצוות המנויות שם במשנה, גמילות חסדים, הכנסת כלה והלוויית המת, שהמקיימן אוכל פירותיהם בעולם הזה והקין קיימת לו לעולם הבא.

כן ידוע מה שדיבר בקדשו הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א, שההולך פסיעה אחת למען הזולת, חוסך בכך חמש מאות פסיעות למען עצמו. ועל פי דברי הרמב"ם דבריו מבוארים הפלא ופלא, שהרי לדבריו שכר המצוות של בין אדם לחברו ישנו בזה העולם, וכשהקב"ה נותן שכר, בעין יפה הוא נותן.

במאמר המוסגר: נראה שמה שלמדנו בשבוע הקודם שהמאנה את חברו נפרעים ממנו בזה העולם, היינו גם כן על פי זה, כי זה לעומת זה עשה אלוקים, ואם המטיב לחברו מקבל עליו שכר בזה העולם, המצער את חברו נענש עליו בזה העולם.

מצות הביטחון שאני

עוד מרגניתא טבא מצאתי בסידור התפילה של הרוקח: בברכת על הצדיקים אנו מבקשים – "ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת", ולכאורה אין לבקשה זו משמעות. נתאר לעצמנו – עשיר אחד מכין סעודה גדולה לכל יושבי העיר. השולחן כבר ערוך ומסודר בכלים מכלים שונים והמאכלים המתבשלים זה עתה בקדירותיהם כבר מדיפים את ריחם למרחוק. לפתע ניגש איש אחד אל העשיר ושאלת תם בפיו: אולי תעשה איזו טובה ותכין סעודה לאורחים הרבים? אולי תגיש להם קצת לחם להשביע את רעבונם!

מצוות התורה, אבל מצוות האמונה והביטחון הלא מקורם בשתי הדברות הראשונות, אנכי ולא יהיה לך, ושתי הדברות הראשונות הלא מפי הגבורה שמענו ולא מפי שליח, ואם כן יש בהן משום ביומו תתן שכרו ולכן הקב"ה נותן עליהן שכר בזה העולם.

התורה על-ידי משה רבינו שהוא שלוחו, וזאת על-פי המבואר בשולחן ערוך שהפועל הנשכר על-ידי שלוחו של בעל הבית אין בו איסור בל תלין, בעל הבית אינו עובר עליו משום שיכול לומר אנכי לא שכרתיך, והשליח אינו עובר עליו משום שיכול לומר לא עשית לי מלאכה.

אולם כל זה אמת ויציב לענין שאר

מדור שבת קודש – צפרא דשבתא ביאור הפיוט אסדר לסעודתא

צוהר לדברי הקבלה

התורה שהקב"ה יאיר את עינינו בתורתו, וכן מה שאנו מוסיפים לבקש בשבת קודש "וטהר לבנו לעבדך באמת". והחלק השני הוא מה שאנו מתיישבים ליד הספר והוגים בדברי התורה. ואע"פ שהמתיישב ליד הספר אינו מוכרח שישגי את התורה, מכל מקום האוחז גם בזה וגם בזה, גם בלימוד התורה וגם בתפילה לפתיחת הלב, הקב"ה יתן לו את התורה במתנה, וכמו שאמרו חז"ל (נדה ע, ב): מה יעשה אדם ויחכם? ירבה בישיבה ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו.

בשבת ניתנה תורה

והנה גילו לנו הצדיקים, שהזמן שבו הקב"ה מחזיר לנו עבור השקעתנו ויגיעתנו להשיג את התורה, הוא שבת קודש⁸. והרי הכל מודים שבשבת ניתנה תורה, ופירוש הדבר שבשבת גילה הקב"ה את סוד תורתו על-ידי שפתח את לבותיהם של ישראל והאיר את עיניהם. והדבר מוכרח, שהרי התורה איננה 'חפצא' שיהיה ניתן למסירה מיד ליד. אלא ודאי שזה הביאור, כי קודם מתן תורה, הגם שהיה לו לאדם לב ומוח, לא הצליח להשיג את יחוד ה', אנכי ה' אלוקיך, ועדיין היה מלא קנאה ותאוה וכבוד, וכיון שהחליט הקב"ה ליתן להם התורה, האירה

הפיוט "אסדר לסעודתא" נתחבר על-ידי האר"י הקדוש ז"ל, והגם שיש בו כוונות גבוהות הנשגבות מבינתנו, עדיין הוא מאיר יסוד גדול גם על-פי הפשטות. האריז"ל בפיוטיו, פתח לנו צוהר שיהיה לאנשים כערכינו שייכות כל דהו לענייני קבלה. ובכן בתחילת הפיוט אנו מודיעים כי אנו מסדרים סעודה לבוקרו של שבת ומזמינים לה "עתיקא קדישא", וכבר הרחבנו היריעה בעבר לבאר מהו "עתיקא קדישא". ובהמשך אנו אומרים שוב ושוב, כי על-ידי כך יגלה לנו הקב"ה את סתרי תורתו. כך אנו אומרים: "ויחזי לן סתריה דאתאמר בלחישא", וכן: "יגלה לן טעמי דבתריסר נהמי", ושוב: "במילין סתימין תגלון פתגמין ותמרון חידושא", ועוד: "לעטר פתורא ברזא יקירא".

מה יעשה אדם ויחכם?

ונבאר הדברים: כיהודים שקיבלו את התורה בהר סיני, אנו עושים את כל השתדלותנו להשיג את התורה, וזה כולל שני חלקים: חלק אחד הוא מה שאנו מתחננים בכרכת "אהבה רבה" ובכרכת

⁸ ראה 'בית אהרן' יתרו, 'בני יששכר' מאמרי השבתות מאמר א [אות כא], 'פרי צדיק' מטות [ח], 'שפת אמת' בראשית [תרמ"ח].

בהם התורה והשיגו מאמרו של הקב"ה
"אנכי ה' אלוקיך".

עוד אנו יודעים שתלמיד חכם נקרא שבת⁹. והביאור הפשוט, כי הנה החילוק בין 'למדן' לתלמיד חכם הוא, שהלמדן אמנם לומד את התורה, ויכול אפילו לזרוק מראי מקומות, אבל אינו מתאחד עם התורה ואינו קונה אותה לעצמו. לעומתו, התלמיד חכם, הוא מי שקונה את התורה, וזאת על-ידי שהוא נותן לה ליכנס לתוכו כדי שתשנה אותו כליל, כי אז הוא נעשה תלמיד של החכמה¹⁰.

הנה אף השבת היא דוגמת התלמיד חכם, כי כל מה שלומד האדם במשך השבוע רק מתיישב על לבו, אך אינו נכנס פנימה, וביום השבת נפתח הלב והכל חודר פנימה. זהו הסוד של שבת.

ולכן נקרא תלמיד חכם שבת, כי הוא בבחינת שבת גם בימות החול, בהמשיכו את קדושת השבת לתוך ימות החול. וכן הוא שיטת רבי שמעון בר יוחאי, שאין לו לאדם לא לחרוש ולא לזרוע ולא לעבוד בשום מלאכה בימות החול, כי אם לצלול במעמקי ימה של תורה, כי כך יכול האדם להפוך את ימות החול ליום השבת, ואז ישיג את התורה ומלאכתו תיעשה על-ידי אחרים. והגם שאין אנו פוסקים כן להלכה מפני שאין אנו במדרגה כזו, מכל מקום אנו לומדים מזה היסוד, ששבת הוא הזמן שבו מתגלים רזי

התורה.

שבת קודם התפילה

וכעת גילה לנו האריז"ל, שהשעות העקריות שבהן נפתחים לאדם מעיינות החכמה ונתגלים לו רזי התורה, הן בצפרא דשבתא, הכולל את אשמורת הבוקר, את זמן התפילה ואת זמן הסעודה. והלא כן אמרו הצדיקים, שהלומד תורה קודם התפילה בשבת קודש, זוכה לתענוג נפלא¹¹. וכבר יש כעין זה מרב נטרונאי גאון ז"ל¹², שגילו לו מן השמים, שמאז תחילת הגלות ניתן לישראל כוח מיוחד שאם יעסקו בתורה בשבת קודש קודם התפילה, יוכלו לעבור את הגלות בשלום.

חודשיים בשעה אחת

הגה"צ רבי ישעיה אשר זעליג מרגליות זצ"ל שאל פעם את הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א מדוע הוא מתפלל בשבת באיחור רב, והרי אם יקדים את התפילה אפילו בשעה אחת בלבד, יתווספו לתפילתו עוד הרבה אנשים ותגדל קול התפילה.

ענה לו האדמו"ר: הלא הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א אמר, שדקה אחת של לימוד התורה בשבת קודש קודם התפילה, היא כמו יום שלם של לימוד התורה בימות החול, ונמצא ששעה אחת בת שישים דקות, היא כמו חודשיים, ובכך הגע

⁹ ראה זוה"ק פרשת צו כט, א.

¹⁰ ראה 'בית אהרן' פרשת בא ופרשת מצורע.

¹¹ מבואר היטב בשיעורי שבת קודש בעניין זה, ראה 'הבינינו' בפרשיות 'שוכבי"ם תשע"ט.

¹² ראש ישיבת סורא שבבל בשנים שבין ד' תרי"א לד' תרט"ז.

טעם גן עדן

לא לחינם אמרו הצדיקים שבלימוד קודם התפילה בשבת קודש אפשר להרגיש טעם גן עדן. כשהתורה נכנסת לתוך הלב ומתאחדת עמו, עד שהוא רואה את העולם בעיני התורה ומרגיש בחוש את ייחוד ה', זהו טעם גן עדן.

יש ומבארים את דבריהם בביאור של קטני השגה, שבשבת קודש קודם התפילה המוח צלול ואין לו לאדם שום דאגות והפרעות, כך שהוא יכול ללמוד בנחת איזה לומדות. אך לא, בוודאי שלא לזה נתכוונו הצדיקים באמרו 'טעם גן עדן'. הסיבה שהלומד משיג תענוג גדול מן הלימוד בשבת בבוקר קודם התפילה, נעוצה במה שהקב"ה פותח אז את לבו כדי ייכנסו בו דברי התורה ויתאחדו עמו.

עכ"פ נמצינו למדים שבשבת קודש קודם התפילה הוא זמן מיוחד מאוד להשיג בו את רזי התורה. ולאחר מכן, באים לקריאת התורה שהיא מעין מעמד הר סיני ושוב מתגלים בו רזי התורה, וכמו שנתבאר בארוכה בשיעורים הקודמים על קריאת התורה. ואז באים אל סעודת צפרא דשבתא, שבה האיש הישראלי מבטא את שמחתו, שמחת המצוה, בעבור שנתגלו לו רזי התורה.

קריאת התורה היא דוגמת החופה שעורכים בה את הקידושין, פסוקי דזמרה ואמירת 'נשמת כל חי' הם דוגמת הניגונים ששרים קודם החופה, והסעודה היא דוגמת סעודת המצוה שעורכים לאחר החופה, בה אוכלים ושמחים ומודים לה' על שנתן לנו זמנים גדולים כאלו להשגת רזי התורה.

בעצמך ההגון הוא להקדים את התפילה בשעה אחת ולגזול מאחינו בני ישראל חודשיים תמימים של לימוד התורה.

במושכל ראשון אמרתו זו של הרה"ק מנדבורנא מעוררת תמיהה, אבל לפי מה שגילה לנו האריז"ל הקודש, היא מובנת היטב, כי על מנת שתיכנס התורה בלב, הקב"ה צריך לפתוח את הלב, והרי תראה שתלמידו של רבי פרידא היה זקוק לארבע מאות פעמים עד שנכנסו דברי התורה ללבו, ואם כן יתכן שדברי תורה שהאדם צריך לעמול עליהם חודשיים בימות החול כדי שייכנסו ללבו, אם ישב שעה אחת קודם התפילה בשבת קודש, ייכנסו מיד ללבו ויהיה בשבילו שמחים ומאירים כנתינתם מסיני.

קחו לכם דוגמא: ישנן דברות קודש מן הצדיקים הקדומים אשר שגורות על לשון החסידים שמכירים אותן ישר והפוך, ואעפ"כ רובא דרובא מן החסידים אינם מבינים כיצד דברות קודש אלו עשויות לשנות את מחשבת החיים שלהם, ויש שכאשר דברות קודש אלו יוצאות מפי הצדיק, הן מרעידות את הלבבות וגורמות להם להשתנות מן הקצה אל הקצה, כי בהשפעת הצדיק נפתחים הלבבות כדי שייכנסו בהם דברי אלוקים חיים.

לכך נתכוון הרה"ק מנדבורנא בדברו על אודות צפרא דשבתא: שבת קודש קודם התפילה, הוא הזמן שבו נכנסים דברי התורה אל תוך הלב. וזה גרם לו להרה"ק בעל 'שומר אמונים' זיע"א שלא לוותר על שעה אחת של לימוד התורה בשבת קודם התפילה, שהרי ערכה לא יסולא בכתם אופיר.

ביאור הפיוט על הכדר

כעת נבוא בע"ה לבאר את הפיוט לפי הסדר: **אַסְדָּר לְסַעֲדָתָא** (אערוך את הסעודה), **בְּצַפְרָא דְשַׁבְתָּא** (בבוקרו של שבת), **וְאֶזְמִין בְּהַ שְׁתָּא** (ואזמין בה עכשיו), **עֲתִיקָא קְדִישָׁא**.

נְהוּרִיָּה יִשְׂרֵי בְּהַ (אורה של 'עתיקא קדישא' ישרה בזו הסעודה), **בְּקִידוּשָׁא רַבָּא**, **וּבְחַמְרָא טָבָא**, **דְּבִה תְּחִדִי נַפְשָׁא** (על-ידי ברכת הקידוש ועל-ידי יין הקידוש, שבהם תשמח נפשו. ואם אמנם 'קידושא רבא וחמרא טבא' מרמזים לסודות עמוקים שמתגלים, אנו הולכים בזה לפי הפשטות, והפשטות היא, שאנו אומרים כי בזו הסעודה תאיר עלינו השכינה, משום שבסעודה זו תהיה שמחה גדולה בהשפעת הקידוש ויינו, והרי השמחה היא כלי להשראת השכינה).

יִשְׁדָּר לָן שׁוּפְרָה (הקב"ה ישלח לנו את יופיו), **וְנַחְזֵי בִיקְרָה** (וכך נוכל לחזות בכבודו), **וְיַחְזֵי לָן סְתָרָה** (ויראה לנו את סתריו), **דְּאֶתְאַמֵּר בְּלַחֲשָׁא** (אשר בדרך כלל נאמרים בלחש).

יְגַלֵּי לָן טַעְמֵי, **דְּבְתַרְסֵר נְהָמֵי** (יגלה לנו את הטעמים של י"ב החלות), **דְּאִינֹן אֶת בְּשָׂמָה**, **כְּפִילָא וּקְלִישָׁא** (שהן במספר האות ו' שבשם הוי"ה שהיא כפולה ודקה¹³).

צְרוּרָא דְלַעֲלָא (הצרור שלמעלה), **דְּבִה חַיֵּי כְלָא** (שבו נמצא כל החיות של כל העולם), **וְיִתְרַבֵּי חֵילָא** (יתרבה הכוח בפמליא של מעלה), **וְתִיֶסַק עַד רִישָׁא** (ותעלה עד למעלה).

חֲדוּ חֲצָדֵי חֲקָלָא (שמחו קוצרי השדה,

דהיינו תלמידי החכמים), **בְּדַבּוּר וּבְקָלָא** (בדיבור ובקול), **וּמְלָלוּ מְלָה** (ואמרו מילה) **מְתִיקָא דְרוּבְשָׂא** (שהיא מתוקה כדבש. כשהאדם מבין את דברי התורה, דברי התורה כובשים את הרגשיו, והוא מרגיש בהם טעם מתוק כדבש. וכך הם תלמידי החכמים בדברם דיבורי תורה בסעודה זו).

קָדָם רְבוּן עֲלָמִין (לפני רבון העולמים), **בְּמַלְיָן סְתִימִין** (במילים סתומות), **תְּגַלְוֵן פְּתַגְמִין** (תגלו דברים) **וְתִמְרוּן חֲדוּשָׁא** (ותאמרו חידושים).

לְעֶטֶר פְּתוּרָא (לעטר את השולחן), **בְּרָזָא יַקִּירָא** (בסוד יקר), **עֲמִיקָא וּטְמִירָא** (עמוק וטמון), **וְלָאוּ מִלְתָּא אֲנָשָׁא** (ולא דבר מפורסם).

וְאֶלְיָן מְלִיאָא (ודיבורים אלו), **יְהוֹן לְרַקִיעֵיאָא** (יעלו לרקיע), **וְתַמְּן מָאן שְׂרָיָא** (ושם מי שורה?), **הָלָא הֵהוּא שְׁמָשָׁא** (הלא הקב"ה המאיר לארץ ולדרים עליה).

רְבֹו יִתִּירֵי יֶסְגֵי (מעלה גדולה ויתרה יגדלו בני ישראל), **לְעִילָא מִן דְּרַגְתָּה** (למעלה ממדרגתם בימות החול), **וְיִסַּב בֵּית זִוְגָה** (והקב"ה ישא את בת זוגו), **דְּתַתָּ פְרִישָׁא** (שהיתה פרושה עד כה).

תורה מן השמים

ואכן מהאי טעמא היו הצדיקים מרבים לומר תורה ביום השבת, שהוא יום שבו מקבלים את התורה בהארה מן השמים. ובזה מבואר היאך היו הצדיקים אומרים תורה מבלי להכין ומבלי לדעת אפילו מה הם אומרים, וכמו שסיפר הרה"ק רבי יעקב

¹³ הו' במלואו כולל עוד ו', והאות הינה דקה. להוציא היו"ד שהיא רק דקה והה"ה שרק כפולה.

(שער נה): והפן השני הוא ענין דק רוחני נכבד מאוד, גילו אונם עליו בעלי הקבלה האמיתית, והוא **הַמְצָא לזה היום הנכבד סגולה נפלאה לעזר ולהועיל לכל מבקש חכמה ותורה**, לפי שהיום הגדול והקדוש הזה הוא רושם ורמז אל הספירה השביעית הנקראת שבת, והיא כפרוזדור אל הטרקלין העליון הנקרא שבת הגדול.

ובספר הקדוש "אגרא דכלה" (פרשת בראשית) איתא: "ויקדש אותו, לפי פשוטו קודש נקרא החכמה כנודע (זוה"ק ח"א קכא, א), ממילא ויקדש אותו הפירוש, **השפיע בו החכמה העליונה ותורה**, על כן שבת הוא יומא דנשמתא יומא דאורייתא". הרי שהקב"ה השפיע ביום השבת כוח כזה, שכל יהודי יוכל להשיג בו את הסודות שהיו כמוסים לו עד כה.

אתה הוננתנו למדע תורתך

ומכאן ניכנס יותר אל עומקן של דברים, כפי שהם מבוארים בספרי הצדיקים, ובעיקר בספרי הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א: הסיבה שאין האדם מבין את התורה, נעוצה במה שהוא נולד עם ערלה על לבו. והגם שאי-אפשר לראות ערלה זו בעין, היא קיימת בטומאתה, והיא אשר אוטמת את הלב שלא ייכנסו דברי התורה לתוכו. ואולם, **בשבת קודש הקב"ה מסיר ערלה זו מן הלב, ולכן נקלטים אז דברי התורה בלב.**

והנה חלק מלשונו (פרי צדיק פרשת

יוסף מסקווירא זיע"א על המגיד מטריסק זיע"א, שפעם בא אליו איזה צדיק והקשיב לדברי תורתו שארכו כמה שעות. והנה ראה צדיק זה כי לאחר סיום אמירת דברי התורה פונה המגיד אל בנו הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר זיע"א ולוחש לו דבר מה באזנו. פנה צדיק זה אל הבן לאחר זמן ושאל אותו לדעה מה לחש לו אביו באזנו. ביקש הבן להשתמט ממנו באמרו לו: "חוששני שלא תאמינו לי". אך לאחר שהפציר בו רבות, גילה לו: "אבי שאל אותי אם כבר אמר איזה דבר תורה. לאחר כמה שעות שדיבר ודיבר, לא ידע אם כבר פתח את פיו באמירת איזה דבר תורה".

תלמידי החכמים נקראים 'חצדי חקלא', מפני שזוכים לקצור את התבואה מאותו שדה של אור התורה, ולכן הם יכולים לומר סתרי תורה בדיבור ובקול ולהעבירם הלאה לתלמידיהם.

ואמנם נחוץ מאוד להבין, שהגם שכוונת האריז"ל ברזי התורה, היא לסודות בחכמת הקבלה הגבוהים ונשגבים מבינתנו, עם כל זה כל דבר מתפרש גם לפי מדרגות יותר נמוכות. ובכן, **כל אחד מאתנו יש לו חלקים בתורה שעדיין לא נקלטו בלבו והם בבחינת 'רזי תורה' עבורו, ובשבת קודש יש לו את ההזדמנות לקלוט אותם בלב.**

לעזר ולהועיל לכל מבקש חכמה ותורה

וזה לשון הספר "עקידת יצחק"¹⁴

¹⁴ לרבינו יצחק עראמה ז"ל מרבתינו שבספר בדור הגירוש, שימש ברבנות כמה עיירות בספרד ודרש להם דרושים רבים בעומק העיון בדרכי התורה והאמונה. עד שגלה לאיטליא עם הגולה אשר הגלה ה' מספרד ומפארטיגאל.

קטנה), ועל-ידי היגיעה קורעים את הערלה מן הלב, וכך נכנסים דברי התורה פנימה.

ומלתם את ערלת לבבכם

והאמת שלאחר שנודע לנו שזו תכלית היגיעה, יש לנו להבין מזה שהיא כוללת כל מיני היגיעה, כגון להכין עצמו היטב קודם הלימוד, לאמץ את המח ולנרד שינה מעיניו וכן הלאה. ועוד זאת יש לנו להבין מזה, שיתכן שיתייגע האדם ולא ייכנסו דברי התורה בלבו, וזאת כאשר יתייגע באופן של גאווה, כי אז לא הסיר ביגיעתו את הערלה. ואולם אם רואה האדם שדברי התורה נקלטים בלבו עד שהוא זוכרם היטב והם משנים את מהותו, יכול הוא לראות אותם כסימנים שהצליח ביגיעתו לקרוע את הערלה מלבו.

עכ"פ כל זה הוא בחול, אבל בשבת קודש אין האדם זקוק ליגיעה, משום שהקב"ה מסיר אז את הערלה מן הלב, ומי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, דהיינו כל מה שהאדם למד בימות החול, נכנסים אז בלבו. לא לחינם נהגו רבים בכל הדורות לחזור על תלמודם ביום השבת, אלא כפי האמור, כי הזדמנות נפלאה היא לשמר את כל מה שלמדו בימות החול ולהכניסו בתוך הלב.

הרי זה דומה למי שעומד בחנות ומעמיס דברים בעגלתו, לוקח ומכניס, לוקח ומכניס, עד שהוא מגיע אל המוכר ומשלם לו, וכיון שהוא משלם לו, עוברים כל המוצרים לרשותו. כך האדם, כל מרגלית טובה שהוא מוצא בימות החול, הוא מכניס לעגלתו, אבל עדיין אינו שלו, ומתי נעשו כולם שלו? בשבת קודש כשנפתח הלב.

אמור מעתה: השבת הוא אמנם לא זמן של יגיעה, אך מכל מקום חייב האדם להעמיד

אמור): נצטוו בזה שיראו שיקבע הדברי תורה בלב ישראל, וזה יוכלו לזכות על ידי קדושת מועד ושבת, כמו שאומרים במוצאי שבתות וימים טובים 'אתה חוננתנו למדע תורתך', והיינו בשבתות וימים טובים, ולא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג), ואז זוכין לבחינת הדעת שבא על ידי חיבור חכמה ובינה שהם קודש עילאה. 'ותלמדנו לעשות חוקי רצונך', שיחזקו בלב שירצו להיות תמיד פנויים רק לתורה, עושי רצונו של מקום.

ויותר מזה כתב הרה"ק רבי צדוק במקום אחר (פרשת בשלה) שבשבת קודש אין צריך להתעמל ולהתייגע כדי להבין את התורה, כי הלב פתוח וקולט את דברי התורה מבלי עמל ויגיעה. וזה לשונו: בהבדלה בתפילה 'אתה חוננתנו למדע תורתך ותלמדנו לעשות חוקי רצונך', ושניהם המכוון על השבת, דתלמידי חכמים אתקריאו שבתות כמו שמובא ברעיא מהדימנא (זוהר ח"ג כ"ט ב), והיינו שהם פנויים תמיד לתורה אף בחול, רק בחול הם לעמל תורה, לקנות דברי תורה ביגיעה ועמל, ובשבת הם זוכים להתענג על ה' להשיג הדברי תורה בנייחא מצד ה' יתברך.

וחזר על כך (פרשת קרח): בשבת הם זוכין להתגלות דברי תורה מה' יתברך בלא יגיעתם רק בבחינת עונג כמו שנאמר (ישעיה נח, יד) אז תתענג על ה', שהוא מבחינת עתיקא בחינת עדן שהוא עין לא ראתה.

וביאור הדבר כנזכר לעיל, כי הנה הסיבה שצריך להתייגע כדי להבין את התורה, היא מפני שישנה ערלה על הלב (ולכן תראה שהלומד גמרא בגמרות המתורגמות מבלי שום יגיעה, חוץ ממה שאינו מבין את הדברים לאשורן, הם גם פורחים מזכרונו כעבור שעה

על האדם לעשות את השתדלותו, כי כך הוא הכלל תמיד, כשהאדם עושה השתדלות, הקב"ה מביא תוצאות. ובכך, על האדם לעבוד את עבודת השבת כדי שתואר לבנו בהארת התורה, וזאת יעשה על-ידי שישיר זמירות בליל שבת, ולאחר מכן יקום באשמורת הבוקר ויאמר כמה פיוטים ויעסוק בתורה, ואחר-כך בסעודת צפרא דשבתא ישיר שוב לכבוד המקום ולכבוד השבת וידבר בדברי תורה ודברי אמונה ובטחון עם בניו, וכן הלאה.

ועוד זאת כבר הזכרנו לעיל, שהארז"ל בפיוטו נתכוון בוודאי לסודות התורה הנשגבים מבינינו, אך אנו לוקחים את דבריו לפי מדרגותינו, להבין יותר את דברי התורה הנגלים, ולשנות על ידם את מהלך מחשבתנו ולחזק את לבנו באמונה ובטחון.

והאמת שאין ביניהם חילוק גדול, שהרי יש לך אדם שלומד את דברי הוזהר וספרי הקבלה, ואפילו מתחכם להבין את החשבונות ואת הגימטריאות, אבל אינו מביין מאומה. כי על מנת שיבין האדם את רזי התורה, צריך הקב"ה לפתוח את לבו ולהאירו, וזאת רק לאחר שהאדם יבין את עצמו לכך על-ידי שימלא כריסו בש"ס ופוסקים. ונמצא שהבנת רזי התורה אינה תלויה בהכרח בלימוד דברי הקבלה, ואפשר שהאדם הפשוט בגלל הכנת נפשו, יבין רזי דרוזין יותר ממה שיבין אותו ההוגה בספרי קבלה, כי הכל תלוי בהארה שמאיר עליו הקב"ה¹⁵. וכפי האמור, הזמן המסוגל לכך הוא בשבת קודש, ובתנאי שהאדם מנצל את השבת כראוי...

אז את עצמו כדי שייכנסו דברי התורה בלבו. ואם למשל יישן כל השבת במיטתו, לא ייכנס שום דבר בלבו. אבל אם ישב על יד הספר ויהגה בתורה, אזי ייקלטו דברי התורה בלבו וישנו את דפוסי מחשבתו ופעולותיו מבלי שיבין כיצד הם הצליחו להשפיע עליו כל-כך.

שביתה מעמל פה דתורה

איך שלא יהיה, בשבת נפתח הלב באופן שייכנסו בו דברי התורה בלי יגיעה. והרי כבר כתב רבינו יונה בספר היראה: אל ידבר שום דבר בחפציו הצריכים לו, אך בחפצי שמים, כי אף דברי תורה (כך היא לגרסא אחת, ולגרסא אחרת - שאילת שלום) התיירו בקושי.

צא ולמד ממה שכתב עוד רבי צדוק זיע"א (קדושת שבת, מאמר ז): צריך לשבות גם מעמל פה דתורה, ומה שאמרו (ירושלמי שם) לא ניתנו שבתות אלא לעסוק בתורה, היינו עסק בלב, דאז עיקר הזמן שהשפעת דברי תורה בלב.

הן ודאי שאין הדברים אמורים לאנשים כערכנו, שלא יעסקו בעמל פה בשבת. אך עיקר הדבר שבשבת צריך האדם לעמוד מוכן ומזומן לקבל הארת התורה, כי ביום זה הקב"ה מסיר את ערלת הלב כדי שתיכנס הארת התורה בתוכו. ואכן אין ביכולת האדם לדעת מתי בשבת הוא לבבו, והרי זה כילד שהולך וגדל בשנים, שאין להורות באצבע על זמן מסויים שבו הוא מפסיק לחשוב כילד ומתחיל לחשוב כמבוגר, אבל ביום מן הימים מגלים שהדבר קרה...

וכאמור, הגם שהתוצאה נתונה בידי ה',

¹⁵ ראה 'יושר דברי אמת' אות 'כב'.

יום שני פרשת בהר בחוקותי – י"ז אייר ה'תש"פ

נחיצות האמונה בכוח ביטול הגזירות של רשב"י

ביטל כמה גזירות

בפיוט "ואמרתם כה לחי"¹⁶: "ידע כל הנסתרות, דבריו עושים פירות, ביטל כמה גזירות". ושוב: "כל ימיו אשר היה, אות הקשת לא נהיה, כי הוא אות עולם היה". וכן: "צדיק יסוד העולם, גילה מדרש הנעלם, יכול לפטור העולם". ועוד: "קולו זימר עריצים, והכרית את הקוצים, והציל הלחוצים".

הוא אומר: **כוח מיוחד היה לו לרבי שמעון לבטל גזירות וקטרוגים שריחפו על בני ישראל**. וכן איתא במסכת סוכה (מה, ב): "אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין". פירוש: הגם שישנם קטרוגים, יכול אני להכריתם ולפטור את העולם מן הדין.

ובזוהר הקדוש יש על כך כמה סיפורים בהרחבה, ונבוא ללמוד אותם וללימוד התורה ייחשב, כי כך אמרו הצדיקים ששבחו של הקב"ה הוא כאשר מדברים משבחם של צדיקים. וכך יצא מפה קדוש הרה"ק ה'שר שלום' **מבעלזא זיע"א**, שדבר זה מרומז בפסוק "הללו את שם ה' הללו עבדי ה'", **יכולים להלל את שם ה' על-ידי שמהללים עבדי ה'**.

הקב"ה גזור ורשב"י מבטל

וזה לשון הזוהר הקדוש (זוה"ח רות):
 זִמְנָא תְּדָא תְּנָה דְּכָר בְּלוּד (פעם אחת היתה מגפה בעיר לוד), אָתָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי לְמַתָּא (הגיע רשב"י לעיר). אָמְרוּ לִיה לְרַשְׁבַּי, מַאי נַעֲבִיד (אמרו לו לרשב"י: מה נעשה?). קָם וְעָבַר בְּמַתָּא (קם רשב"י ועבר בעיר), וְחָמָא בְּנֵי נְשָׂא שְׂכִיבָן (וראה אנשים מתים). אָמַר, כָּל הָאֵי בְּמַתָּא, וְאָנָּא הָכָא (אמר: כל זה בעיר ואני כאן?!), גְּזַרְנָא דְּלִיבְטָל (גזור אני שתתבטל המגפה).

שְׁמַעוֹ בְּרַת קְלָא דְּתַנּוּת אָמְרָה (שמעו בת קול שהיתה אומרת), פּוֹקֵד מִהָכָּא (צאו מכאן), דְּהָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי הָכָא (שהרי רשב"י נמצא כאן), דְּקַב"ה גִּזֵּר וְהוּא מְבַטֵּל (שהקב"ה גזור והוא מבטל). תְּנִינָא ר' תְּנִינָא (היה שם רבי חנינא), אָתָּא וְאָמַר לִיה לְרַבִּי מְאִיר (בא וסיפר הדבר לרבי מאיר), אָמַר לִיה רַבִּי מְאִיר, שְׂבָחָא דִּילִיָּה מִן יְכוֹל לְמִיקַם בֵּיה, אֵי לָאוּ כְּמִשָּׁה (הגדלות שלו, מי יכול לעמוד בה, אם לא שהוא גדול כמשה).

פְּתַח וְאָמַר, וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶל אֶהְרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים עָלֶיהָ קֶטֶרֶת. וּכְתִיב, וַיִּקַּח אֶהְרֹן וּגּוֹ'. וּכְתִיב, וְהָיָה הַחַל הַנִּגְנָף בָּעָם. וּכְתִיב, וַיַּעֲמֵד בֵּין

¹⁶ חיברו הגאון ה'בן איש חי' וצוק"ל בהיותו על ציון הרשב"י ז"ל בשנת תרכ"ט.

המתים וביני החיים ותעצר המגפה. כולי האי
 אצטריך ליה למשה למטרות (כל-כך היה
 צריך משה לטרוח כדי לעצור המגיפה).
 ורשב"י במימריה, הקדוש ברוך הוא גזור,
 והוא מבטל מותנא (ורשב"י בדיבורו,
 הקב"ה גזור והוא מבטל).
 דברי הזוהר האלה הם בוודאי מענייני
 דיומא, וצריכים אנו ללמוד אותם ולשננם,
 כדי שתחזוק האמונה בלבנו ונכיר בכוחו
 של התנא האלוקי רשב"י לבטל מגיפות.

אשריך רבי שמעון

עוד איתא בזוהר חדש הקדוש (וירא):
 זמנא חדא נפיק ר' שמעון ונקמא עלמא
 דחשיף ופיל וקסתתם נהוריה (פעם אחת
 יצא רבי שמעון וראה שהעולם חשוך ונסתם
 אורו). אמר ליה רבי אלעזר, תא ונחזי מה
 בעא קודשא בריך הוא. (בא ונראה מה רוצה
 הקב"ה לעשות). אגלו, ואשפחו חד מלאכא,
 דדמי לטורא וברבא (הלכו ומצאו מלאך
 אחד שדומה להר גדול) ופיק תלתין
 שלהובין דנורא מפומיה (והוציא שלושים
 שלהבות של אש מפיו). אמר ליה רבי שמעון
 (למלאך): מה את בעי למיעבד (מה אתה
 רוצה לעשות?). אמר ליה: בעינא למחבריה
 לעלמא (רצוני להחריב את העולם), בגין
 דלא שכיחי תלתין ופאין בדרא (בגלל שאין
 נמצאים שלושים צדיקים בדרו), דהכי גזר
 קודשא בריך הוא על אברהם (שכך גזר
 הקב"ה על אברהם), ואברהם היה יתיה,
 יתיה בגי' תלתין הוו.

אמר ליה רבי שמעון: במטו מינך
 (בבקשה ממך) זיל קמי קודשא בריך הוא
 ואימא ליה (לך לפני הקב"ה ואמור לו): בר
 יוחאי שכיח בעלמא (בר יוחאי נמצא

בעולם). איל ההוא מלאכא קמי קודשא בריך
 הוא, אמר ליה (הלך המלאך לפני הקב"ה
 ואמר לו): מאריה עלמא (רבונו של עולם),
 גלי קמך מה דאמר לי בר יוחאי (הרי גלוי
 לפניך מה שאמר לי בר יוחאי). אמר ליה
 קודשא בריך הוא: זיל אחרביה לעלמא, ולא
 תשגח ביה בבר יוחאי (לך החרב את העולם
 ואל תשגיח לדברי בר יוחאי). כד אתא
 (כשחזר המלאך לעולם להחריבו), חזייה
 רבי שמעון למלאכא (ראה רבי שמעון את
 המלאך), אמר ליה: אי לא תיזיל, גזרנא עלך
 דלא תיעול לשמיא (אם לא תסתלק מכאן,
 גזורני עליך שלא תחזור לעלות לשמים
 לעולם) ותהוי באתר דעזא ועזאל (ותושלך
 למקום שהושלכו בו עזא ועזאל), וכד תיעול
 קמי קודשא בריך הוא אימא ליה (וכשתיכנס
 לפני הקב"ה תאמר לו): אי לית תלתין ופאין
 בעלמא, ליהוון עשרים (אם אין שלושים
 צדיקים בעולם, יהיו עשרים), דהכי כתיב
 (שהרי כך כתוב אצל אברהם אבינו
 כשהתפלל על סדום) לא אשחית בעבור
 העשרים, ואי לית עשרים, להוון עשרה (ואם
 אין עשרים צדיקים, יהיו עשרה), דהכי כתיב
 (שהרי כך כתוב) לא אשחית בעבור העשרה,
 אי לית עשרה (ואם אין עשרה), להוון תרין
 (יהיו שנים), דאינון אגא וברי (שהם אני ובני
 רבי אלעזר) דהכי כתיב על פי שנים עדים
 יקום דבר, ואין דבר אלא עולם, דכתיב
 'בדבר ה' שמים נעשו', ואי לית תרין (ואם
 אין שנים) הא אית חד (הרי יש צדיק אחד)
 ונאנא הוא (ואני הוא), דכתיב 'וצדיק יסוד
 עולם'. ביה שעטא נפק קלא מן שמיא
 (בההיא שעה יצא קול מן השמים) ונאמר:
 ופאך חולקך רבי שמעון (אשרי חלקך רבי
 שמעון) דקודשא בריך הוא גזר למעלה, ואת

(ונראה), דָּהָא וּדְאֵי גִּזְרָה אֲתַגְזֹר לְעֵילָא, וקב"ה בְּעֵי לְאֹדְעָא לִי (שהרי בודאי גזירה נגזרה למעלה והקב"ה רוצה להודיעני), דְּוֵדְאֵי תְּלַתִּין יוֹמִין תְּלִיָא הֵהוּא מְלֵתָא דְּאֲתַגְזֹר לְעֵילָא (ודאי ששלושים יום תלוי הדבר ההוא שנגזר למעלה, כפי שמרומז ממה שנסתם אור השמש ג' פעמים), וְלֹא עֵבִיד קב"ה, עַד דְּאֹדְעֵיהּ לְצַדִּיקָיָא (ואין הקב"ה עושה אותה עד שמודיע לצדיקים), הִדָּא הוּא דְּכְתִיב כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹקִים דְּכָר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילֵי עֲאֵלוּ בְּהֵהוּא כְּרָם (עד שהיו הולכים, נכנסו לההוא כרם). חֲמוּ חַד חוּיָא דְּהֵנָּה אָתִי, ופומיה פְּתִיחָא (ראו נחש אחד, שהיה בא ופיו פתוח), וּמְלֵהָטָא בְּאַרְעָא בְּעַפְרָא (ולוהט בארץ בעפר, כמראה שהוא הולך להמיט אסון על העולם). אֲשֶׁתְּנִיק רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְנִקְטְפֵר יְדוּי בְּרִישֵׁיהּ דְּחוּיָא (התנער רבי שמעון והכו ידיו בראש הנחש). שְׂכִיף חוּיָא, מְאִיף פּוּמִיָּה (שקט הנחש והוריד את פיו). וְחִמָּא לִישְׁנִיָּה מְרַחֵשׁ (וראה רבי שמעון את לשונו מתנדנדת). אָמַר לִיהּ : חוּיָא חוּיָא (נחש נחש), זִיל וְאִימָא לְהֵהוּא חוּיָא, עֲלָאָה (לך ואמור לההוא נחש העליון, הִס"מ, אשר שלח אותך), דְּהָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוּחָאי בְּעֵלְמָא שְׂכִיחַ (שרבי שמעון נמצא בעולם ובכוחו לבטל את הגזירות). עֵיילִיהּ לְרִישֵׁיהּ לְחַד נוּקְבָא דְּעַפְרָא (הכניס הנחש את ראשו בנקב אחד שהיה בעפר). אָמַר גּוֹזֵר אָנָּא (אמר רבי שמעון - גוזרני), כְּשֶׁם דְּתַתְּאָה אֲתַחֲזֹר לְנוּקְבָא דְּעַפְרָא (שכמו שהנחש התחתון חזר לנקב בעפר), בֶּן עֲלָאָה יִתְחַזֵּר לְנוּקְבָא דְּתַהוּמָא רַבָּא (כן הנחש העליון יחזור לנקב של התהום הגדול).

רְחִישׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּצִלוֹתָא (לחש רבי

מבטל לתְּמָא (שהקב"ה גזר למעלה ואתה מבטל למטה), בְּוֵדְאֵי עֲלָף כְּתִיב - רִצּוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה.

הנה מדברי הזוהר האלה אנו רואים דבר הפלא ופלא: הקב"ה גוזר, ואפילו כשהצדיק מבקש לבטלו, הקב"ה כביכול מתעלם ממנו ואומר למלאך אל תשגיח לרביריו. ובסוף – הצדיק מצליח לבטל גזירת העליון, ואז נעשה מזה נחת רוח גדול להש"ת, כפי שהכריז הקול על רבי שמעון – אשריך רבי שמעון שהקב"ה גוזר למעלה ואתה מבטל למטה.

כביכול, צדיק מושל בהקב"ה

עוד איתא בזוהר הקדוש (ויקרא): לֹא הֵנָּה גִּזְרָה דְּאֲתַגְזֹר עַל עֲלָמָא לְעֵילָא, דְּלֹא מְבַטֵּל לָהּ (לא היתה גזירה שנגזרה על העולם מלמעלה שלא ביטל אותה רבי שמעון). וְהֵינֵינוּ דְּכְתִיב, מוֹשֵׁל בְּאַדָּם, קב"ה מוֹשֵׁל בְּאַדָּם. וְיָמִי מוֹשֵׁל בְּקַב"ה? כְּבִיכּוּל, צַדִּיק, דְּקַב"ה גִּזֵּיר, וְאִיהוּ מְבַטֵּל (הצדיק כביכול מושל בהקב"ה, כי הקב"ה גוזר והוא מבטלו).

כְּגוֹן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוּחָאי, דְּיוֹמָא חַד הֵנָּה יְתִיב אַבְבָּא דְּתַרְעָא דְּלוֹד (יום אחד ישב בפתח שער לוד), וְנָקַף עֵינָיו (נשא את עיניו), חָזָא שְׁמַשָּׁא דְּנְהִיר, וְאַסְתִּים נְהוּרָא ג' זְמַנִּין (ראה את השמש שמאיר וסותם את אורו שלוש פעמים, מה שמראה שמרחת איזו גזירה ולפיכך מתעכב השפע). אַדְּהִכִּי אֲתַחֲשָׁף נְהוּרָא (בתוך כך נחשך האור), וְאֲתַחֲזִי בֵּיהּ בְּשִׁמְשָׁא אוּכְמָא וִירוּקָא (ונראה בשמש שחור וירוק, מה שמרמז שישנם דינים ומקטרגים). אָמַר לִיהּ לְר' אֶלְעָזָר בְּרִיהּ, תָּא אַבְתְּרָאי בְּרִי וְנַחֲמִי (בוא אחרי

אכן בספר הקדוש "נועם אלימלך" (פרשת דברים) שזה גופא משמח את הקב"ה, וזה לשון קדשו: **השם יתברך ברוך הוא רוצה בזה כדאיתא (ב"מ נט, ב) [נחדי ואמר] נצחוני בני",** וזהו (תהלים טז, יא) נעימות בימינך נצח, רצה לומר נעימים הם הגבורות והניצוח כשהצדיק ממתיקם ומביאם למקומן לימין. וזהו הנוי והנצח לחי עולמים, רצה לומר שיהיה לו לנוי כשמנצחין אותו.

וזה לשון הספר הקדוש "קדושת לוי" (פרשת ואתחנן) על הפסוק "וירד ה' על הר סיני" (שמות יט, כ): **איתא במסכת בבא מציעא (נט, ב) עיין שם גבי מעשה תנור דעכנאי, אמר ר' יהושע אין משגיחין בבת קול, לא בשמים היא' (דברים ל, יב).** דהנה התורה ניתן לנו כמו שאנו משיגים התורה ועושים פירוש לתורה כן הוא, הגם שבת קול יוצאת, אין אנו משגיחין בבת קול, וכביכול אנו מנצחין הבת קול, כמאמר 'צדיק מושל ביראת אלהים' (ש"ב כג, ג), מי מושל בי - צדיק, הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה וצדיק מבטלה (מו"ק טז, ב). וזהו 'וירד ה' על הר סיני, כשנתן לנו התורה, היה כביכול ירידה (שהרי התורה מאוחדת עם הקב"ה), כי לנו נתן התורה ואנו מנצחים הבת קול.

מבואר שהגם שהתורה כפי ששיגים אותה בשמים, היא אמת לאמיתה, וכן הנהגותיו של הקב"ה כפי שנגזרות בשמים, הן אמת לאמיתן, עם כל זה, בעת מעמד הר סיני, **כשהקב"ה נתן את התורה לישראל, נתן להם את הכוח לפרש את התורה כהשגתם, ובכלל זה לשנות הנהגות הנגזרות בשמים** – הקב"ה גוזר וצדיק מבטל, צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

שמעון בתפילה), **עד דהווי מצלי שמעו חד קלא** (בעוד שהיו מתפללים, שמעו קול אחד האומר), **פוטקרא דקייטפא** (קבוצה של חיצונים הממונים להזיק), **עולו לאתריכו** (חזרו למקומכם), **קטפירא דבורייני** (קבוצה של בריונים) **לא שראן בעלקא** (אינם יכולים לשלוט יותר בעולם), **דהא רבי שמעון בן יוחאי בטיל לון** (שהרי רבי שמעון בן יוחאי ביטל אותם). **זכאה אנת רבי שמעון** (אשריך רבי שמעון), **דמארף בעי ביקרף על כל בני עלקא** (שאדונך חפץ ביקרך על כל בני העולם). **במשה פתיב ויחל משה וגו', דמשמע דאחיד ליה פרגודא** (דהיינו שרק המתיק את הגזירה שלא תזיק כל-כך), **זאנת רבי שמעון, גוזר וקב"ה מקיים.** הוא גוזר, זאנת (ואתה) מבטל.

אדהכי חמא דנהיר שמשא (בתוך כך ראה רבי שמעון כי האיר השמש), **זאתעבר** (הוא אוקמא (ונסלק אותו השחור שכיסה אותו בתחילה). **אמר רבי שמעון: ודאי הא עלקא אתבסם** (ודאי שהעולם נתבשם ונתבטלה הגזירה).

דברי הוזהר המאירים כספירים, מראים לנו באופן נפלא כיצד גבר כוחו של רבי שמעון מכוחו של משה רבינו לבטל גזירות, ושהקב"ה שמח על כך כפי שהכריזה הבת קול – אשריך רבי שמעון.

הנוי והנצח לחי עולמים

אמנם כן, הדבר צריך לימוד, מדוע באמת שמח הקב"ה כאשר הצדיק מבטל את גזירותיו, ולכאורה הסברא נותנת להיפוך, שהרי הקב"ה היה לו מהלך מסוים אשר אף הוא היה כולו טוב, והנה בא הצדיק וביטל אותו...

שמחתו עמה. וכשהוא רואה שתלמידו כבר נעשה בבחינת "תלמיד המחכים את רבו" והוא "שומע ומוסיף מדיליה", אז עולה שמחת הרב עד להפליא, כי מזה שתלמידו כבר יכול להוסיף מדיליה, הוא מבין שתלמידו הבין היטב ונתקיים רצונו.

הקב"ה עשה ירידה גדולה לנשמות ישראל, על-ידי שהורידם ממקומם תחת כסא כבודו, לעולם התחתון והשפל. אכן כדי שיוכלו לחזור ולהתעלות, עשה ירידה גדולה גם לתורתו הקדושה, על-ידי שנתנה לישראל במעמד הר סיני. והודיע לבני ישראל שככל שיוסיפו להתאחד עם התורה, כך תוסיף נשמתם להתעלות בבחינת 'מצא מין את מינו וניעור'.

תורה וישראל ואורייתא חד הוא

והנה כיון שהגיע האדם למדרגה כזו, אשר הנהגת העולם יכולה להיות על פיו כפי שהיא נעשית על-פי התורה¹⁷, סימן הוא שנשמתו נתאחדה עם התורה באיחוד אמיתי, וממילא נעשית מזה נחת רוח גדולה להשי"ת כיון שאמר ונעשה רצונו.

הן ודאי שכל יהודי, ואפילו היהודי הפשוט, מתאחד מעט עם התורה. ומה שאתה רואה למשל, שהיהודי על-ידי אמונתו בה' יכול לבטל גזירות, אף זה בגלל התאחדות נשמתו עם התורה היא, שהרי האמונה היא חלק מהתורה. אבל המדרגה

בשביל תורה ובשביל ישראל שנקראו ראשית

ואולם, אין זו כמתנה נוספת שנתן הקב"ה לישראל יחד עם נתינת התורה, אלא היא גופא תכלית נתינת התורה. כי הנה ידוע שיש מדרגות רבות בלימוד התורה: הילד לומד רק חומש, הבחור כבר לומד גמרא עם תוספות, האברך כבר לומד שולחן ערוך. וכן עולות המדרגות לפי איכות הלימוד, כי יש מי שמוסיף ללמוד בקדושה ובטהרה, יש מי שמוסיף ללמוד ביגיעה וצער, וכן הלאה בלי גבול. ואמנם הסימן לכך שהאדם הגיע למדרגה הגדולה שאליה יושב הקב"ה ומצפה, הוא כאשר האדם כבר יכול לרוב קדושת לימודו לנצח כביכול את הקב"ה, ודבר זה מאוד משמח את הקב"ה, שהרי כל תכלית בריאת העולם היתה בשביל כך, וכמאמר חז"ל על הפסוק "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" – בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל תורה שנקראת ראשית.

משל למה הדבר דומה, לרב המלמד את תלמידו. בתחילה הוא רואה את תלמידו מבין אך מעט. הוא שמח על שתלמידו מבין עכ"פ מעט, אבל הוא יודע שעדיין חסר לו הרבה בהבנת הדברים ומצפה שיבין יותר. אחר-כך הוא רואה שתלמידו כבר מבין יותר, וגדלה שמחתו. וכך, ככל שהוא רואה שהבנת התלמיד הולכת וגוברת, גוברת

¹⁷ שהרי זה פשוט ומבואר בכל הספרים שהעולם מתנהג על-פי התורה, כי באורייתא ברא עלמא, וכל דבר שנעשה בעולם, ואפילו נפילת הקש מתוך הערימה ומקום נפילתו, הכל בלי יוצא מן הכלל נעשה בהשגחה פרטית מדוקדקת על-פי הכתוב בתורה. אלא שאנו אין לנו השגה בכל אותם אלפי אלפים ורבבות פירושים וסודות הכמוסים בתורה, לכן אין אנו יודעים היכן הנהגת העולם כתובה בתורה. ואילו היינו משיגים אפילו חלק מאותם פירושים וסודות, כבר היינו מבינים מדוע נעשה מה שנעשה.

מקום שהושלכו בו עוזא ועזאל", ופעלו דבריו לעצור בעד המשחית. בוודאי תכריז הבת קול "אשריך רבי שמעון", שהרי נחת רוח גדול נעשה להשי"ת כאשר ראה עד היכן מגיעה התאחדותו של רבי שמעון עם התורה.

לא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם

במסכת ברכות (ה, א) איתא: אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא: בא וראה שלא כמידת הקדוש ברוך הוא מידת בשר ודם, מידת בשר ודם - אדם מוכר חפץ לחבירו, מוכר עצב (כי היה רוצה להשאיר החפץ או הקרקע אצלו, ולא מכרו אלא מפני שהיה זקוק למעות) ולקח שמח. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן - נתן להם תורה לישראל ושמח, שנאמר: כי לקח טוב נתתי לכם תורתיו אל תעזבו.

והנה נתקשו המפרשים: מה הדמיון בין נתינת התורה למכירת חפץ, הא תינה במכירת חפץ, שיש לו למוכר להיות עצב, מפני שהוא מסתלק מן החפץ, אבל בנתינת התורה, הקב"ה מעולם לא הסתלק ממנה.

ותירצו רבים על-פי היסוד האמור, כי בוודאי נחשב הדבר בנתינת התורה כאילו נסתלק אז הקב"ה מן התורה, שהרי מסר אז את הכוח לצדיקים לשנות את הנהגת העולם מכפי שהיא צריכה להיות על-פי התורה כפי שהיא מתפרשת בשמים.

ואכן זה גופא שמחתו של הקב"ה, שהתורה ירדה לתוך נשמות בני ישראל, וכשמתאחד עמה הצדיק באופן שהוא זוכה לכוח להנהגת העולם, נעשה בכך יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. וזהו מה שאמרו שהקב"ה שונה מכל מוכר, שהרי

הגדולה ביותר של התאחדות עם התורה, היא זו של רבי שמעון בן יוחאי, אשר היה יכול לבטל גזירות בהבל פיו.

ומזה נבין מעט סיבת השמחה הגדולה בל"ג בעומר, שהרי רבי שמעון שהיה במדרגה הגדולה ביותר של התאחדות עם התורה, אשר סימנה הוא ביטול הגזירות, הגיע לפסגת מדרגתו ביום זה שהוא יום הסתלקותו, ונמצא אם כן, שיום זה, מלבד מה שהוא היום המסוגל ביותר לביטול הגזירות, הוא גם היום שבו נעשה הנחת רוח הגדולה ביותר להשי"ת.

המגיפה היא סימן לקטרוגים קשים מאוד, כדאיתא במדרש שיר השירים, שהמגיפה באה על עבירות קשות, וכשהיא באה, אין המשחית מבחין בין רשעים לצדיקים. ועל זה מספר הזוהר הקדוש, שאע"פ שהתחוללה מגיפה בעולם, מה שמורה על קטרוגים קשים, כיון שאמר רבי שמעון "לא תהיה מגיפה", מיד – והמגיפה נעצרה.

כמה שמחה וכמה נחת רוח יש להקב"ה בראותו שבריאת העולם היתה כדאית. אני אמרתי אמנם שתהיה מגיפה, כי כך היה החשבון האמיתי לפי התורה. אבל כיון שרבי שמעון הצליח לגזור בדיבורו שתיעצר המגיפה, סימן הוא שהוא נתאחד כל-כך עם התורה עד שנעשה גופה של תורה, ואם כן נתקיימה תכלית בריאת העולם...

ומה גדלה שמחתו של הקב"ה כאשר ראה כי גם לאחר שאמר למשחית "אל תשגיח בבר יוחאי! אלא תעשה את מה שאני מצוין", אמר לו שוב רבי שמעון בר יוחאי: "חזור למקומך ואם לאו אשליך אותך לאותו

מכר את תורתו ושִׁמַח בכך.

אין מתה אנכי", נמנע ממך פרי בטן.

ביום שמחת לבו

וכאמור, שמחה זו מתעוררת ביותר ביום ל"ג בעומר, יום התעלותו של רשב"י. לכן שמחים בל"ג בעומר, ושרים ורוקדים, ומגבירים אמונה זו בלבנו. והרי אם דבר זה כתוב בזוהר, בוודאי הוא חי וקיים לנצח נצחים. לא לחינם נעשו כל-כך הרבה ניסים גלויים במשך הדורות על ציונו של רשב"י באתרא קדישא מירון... רשב"י הוא זה שהכוח נתון בידו לבטל הגזירות. והקב"ה שמח על כך שמחה גדולה. רצון הקב"ה שבני ישראל יתקשרו כמה שיותר עם רשב"י ויבינו הבנה זו בתורה, וככל שיוסיפו להבין אותה ולהאמין בה, כך תוסיף הנהגה זו לצאת אל הפועל.

וזה לשון הספר הקדוש "נועם אלימלך" (פרשת בשלח): זהו הוא כלל גדול, כשרוצה צדיק לעשות טובה לאיזה איש, אז צריך מקודם להכניס במקבל הטובה אמונה שיאמין בזה שיהיה לו טובה על ידי זה הצדיק.

התחת אלוקים אנכי

כך ישנה פירוש נפלא מהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א: נאמר בפסוקים: וַתֵּרָא רַחֵל כִּי לֹא יִלְדָה לְיַעֲקֹב וַתִּקְנֶה רַחֵל בְּאֶחָתָהּ וַתֹּאמֶר אֵל יַעֲקֹב הִבָּה לִי בָנִים וְאִם אֵין מְתָה אֲנֹכִי, וַיִּחַר אַף יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר הַתַּחַת אֱלֹהִים אֲנֹכִי אֲשֶׁר מָנַע מִמֶּנּוּ פְרִי בֶטֶן. פירש הרה"ק: יעקב אבינו נתכוון לומר לי בניחותא: תחת אלוקים אנכי, שהרי מסר בידי הכוח לפקוד עקרות. אבל עכשיו שהטלת ספק בדבר, שהרי כך אמרת "ואם

יהודי

ויש להשלים ענין זה בדברי הספר הקדוש "תפארת שלמה" (שבועות) על מה שאמרו חז"ל שמשה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו, כי התורה היתה צריכה להינתן בו בסיון, וניתנה בז' על-פי משה רבינו. וזה לשון קדשו: ולזה רצה הקדוש ברוך הוא ומשה להראות בזה כאן, קודם מתן תורה, להתנות בתנאי קודם למעשה עם הקדוש ברוך הוא, וגם להודיע זאת לישראל, הכוח שבידם אם ישמרו התורה, דהיינו שביטל מיד דברי השי"ת בזה, להורות שיש ביד ישראל הכוח לעשות כרצונם, והקב"ה מסכים עמם.

וכתב שם עוד בלשון מבהיל: וזהו אחת מהאמונות החזקות שבידינו, ואם אחד אינו מאמין בזה, אינו בכלל יהודי!

הוי אומר: התנאי להיות יהודי, הוא להאמין שבני ישראל קיבלו הכוח בעת נתינת התורה, לבטל גזירותיו של הקב"ה. ונמצא שאין נחיצות אמונה זו רק בתורת אמונת צדיקים, אלא נחיצותה מפני שרק המאמין בה מבין פשר נתינת התורה ותכליתה. והיינו ככל האמור לעיל, שכל תכלית נתינת התורה, וכל תכלית בריאת העולם, היה כדי שבני ישראל יתאחדו עם התורה ותשתנה הנהגת העולם על ידיהם.

והאמת שכל יהודי בלמדו את התורה, משנה את הנהגת העולם, שהרי כל תיבה מתיבות התורה יש בכוחה לשנות את ההנהגה. אלא שהדבר ניכר לעין דרך כלל רק על-ידי הצדיקים הגדולים שמאוחדים עם

למדרגת רבי שמעון בן יוחאי, אשר גם כשהיה הקב"ה גוזר, היה הוא מבטל, ואפילו לאחר שצוה הקב"ה שלא להשיגח לדברי רבי שמעון, עדיין היה בכלול לבטל את גזירתו.

הרה"ק ה"בית אהרן" זיע"א אמר: מי שיש לו אמונה ברשב"י, יש לו חיזוק ברשב"י. חייבים להתחזק אמונה זו, ולבוא לידי שמחה גדולה בעקבותיה. ויעזור השי"ת שבזכות התנא האלוקי רבי שמעון בן יוחאי, שהיום הוא יומא דהילולא שלו, יתבטלו כל הגזירות הרעות ותבוא הגאולה השלמה בעגלא ובזמן קריב.

התורה באיחוד גדול מאוד.

וכשהיהודי מאמין באמונה זו ומבין שזו תכלית נתינת התורה, ממילא הוא לומד באופן שיתדבק באש התורה, ועושה נחת רוח גדול לשמים.

מי שיש לו אמונה ברשב"י

על כל יהודי להאמין שעם כל תיבה מתיבות התורה ועם כל מצוה שהוא עושה, קטנה כגדולה, הוא משדד מערכות שמים, כי אם לא יאמין בזה, יפסיד את עיקר הכוונה. אך מעל כל זה עליו להאמין, שיש בזה מדרגות רבות מאוד, ושזה עולה ועולה עד

מדור הילולא דצדיקיא

כוח הפסק של רבינו משה ב"ר ישראל איסרליש זצ"ל

(הרמ"א)¹⁸

נסתלק לגנוי מרומים ביום ח"י אייר ל"ג בעומר שנת ה'של"ב

מחבריו. ועם כל זה, כאשר אנו באים לדון לענין הלכה למעשה לדידן, מתגלה לנו חלק אחר בתורה אשר כללים מיוחדים לו. וכגון מה שאמרו במסכת עירובין: רבי יהודה ורבי מאיר, הלכה כרבי יהודה. רבי יהודה ורבי יוסי, הלכה כרבי יוסי כי נימוקו עמו. וכך מה שאמרו שם: "משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי", ופירש רש"י: במקומות מועטין מוזכר במשנה, אבל נקי הוא - דהלכה כמותו בכל מקום. וברא"ש שם פירש הכוונה שבק"ב מקומות הוא מוזכר בש"ס.

והביאור בזה, כי ישנם כמה וכמה עולמות, ובכל אחד מהם הפסק הוא כשיטה אחרת. ולמשל, בזה העולם פוסקים כשיטת בית הלל, כי כך יצאה בת קול לפסוק הלכה כמותם, אך לעתיד לבוא, יפסקו כבית שמאי, כי אז ניכנס לעולם חדש. וכמו כן, ברוב הדברים אין פוסקים היום כשיטת רבי שמעון, כי שיטת רבי שמעון היא על-פי פנימיות התורה, והעולם אינו ראוי לה. ומה שלענין דבר שאין מתכוון בשבת פוסקים כרבי שמעון, יש לומר בדרך אפשר, דשאני שבת שהוא מעין עולם הבא, והרי כך למדנו מדברי הזוהר שרבי שמעון הוא במדרגת

ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א

הרמ"א נחשב לרבינו באשר קיבלנו על עצמנו את פסקיו, לאורם אנו הולכים ומהם איננו זזים. ידועה מליצתו של מרנא ה'חתם סופר' זצ"ל, אשר נשתרשה בקרב תופסי הספר כבר בדורו: ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א.

אכן כוח הפסק הוא אחד מפלאי התורה, ואין לו כל קשר לסברא וכדומה. כי הנה יכול היה אחד לקום ולומר: מה לנו לפסוק כמותו, והרי היו חכמים שקדמו לו, ומדוע לא נצרף כמה וכמה שיטות של חכמים ושל סופרים כדי לפסוק אחרת? אך לא, כוח הפסק הוא כוח שמימי שהקב"ה נותנו במתנה לחכם מסויים, כדי שיוציא את הפסק האמיתי להלכה ולמעשה.

פסק הלכה שאני

ההפלא גדול מאוד, כי הנה כשלומים משניות וגמרא, ורואים את התנאים והאמוראים נחלקים בענין מסוים, ברור לנו כשמש, שאלו ואלו דברי אלוקים ושח"ו לומר שאחד מהם השיג את התורה יותר

על כן אתפלל אל ה' על העתיד להאריך ימי מורנו ורבינו, נשיא א-להים בתוכנו, ושנותיו בטוב ובנעימים לבלות עד בשוב ה' שיבת ציון יראו עיניו ועינינו.

ועוד שם: ובהיותי אין איש דברים, אדלג על ההרים, לבוא אל כוונתי ולבוא בדברים קצרים, שלא יהיו דומות למרובות ונערתים. והנה אומר מתניחא דמר וספרו אנא מתני... והנה חלילה להמרות דברי מעלת כבוד תורתו דמר, וכל החולק עליו כחולק על השכינה... אך אמנם דברי התשובה תורה הם וללמוד אני צריך, ולא אוכל לעמוד עליה אם לא בשנשא וניתן על זה. וידוע מאמר ר' יוחנן פרק השוכר את הפועלים, בר לקישא כי הוה אמינא מילתא הוה מקשה וממילא רווחא שמעתתא...

ומסיים את מכתבו בהאי לישנא: אך עכשיו בטלה דעתי נגד דעת מעלת הדרת כבוד תורתו דמר, ועליו יש לסמוך באיסור דאורייתא, כל שכן בממון קל. אך אבקש שלא ישליכני מר אחר גוו לבלתי השיבני על שאלתי כי מונע בר יקבוהו לאום, וברכות לראש משביר, הוא יוסף אביר הגביר...

קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם

הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל כתב בספר 'אורים ותומים' (בסוגיית תקפו כהן): דין שנזכר בשו"ע, והמחבר והרמ"א השמיטו דעת החולק, קבלה בידי וכן ראיתי מדיינים מומחים, וכן דן אני ובא, מבלי לטעון 'קים ליה כדעת החולק' (הגם שברוך כלל יכול בעל דין לטעון קים לי כדעה פלונית), כיון שהרב ב"ו רמ"א שמו זכרונו אחרי הדלת אין לחוש לו, וקיימו וקבלו חכמי הדור לשמור ולעשות ככל האומר

שבת ונקרא שבת.

עכ"פ הקב"ה זיכה את הרמ"א להיות המכריע עבור כל אותם הבאים ממדינות אשכנז, לקבל על עצמם ועל זרעם את פסקיו ולא לזוז מהם. והאמת שזה עצמו מפליא, שהרי לפניו היו גאונים וראשונים, כולם חכמים ונבונים לפידי אש, וכיון שהגיעה תקופה זו, נחתך הפסק וננעל עליו השער על-ידו ועל-ידי הבית יוסף, הוא לאשכנזים והבית יוסף לספרדים.

מפה פרוסה על השולחן

מן הענין לציין, שבתחילה קרא הרמ"א להגהותיו על השולחן ערוך, בשם "ספר המפה", כי פרס אותה כמפה על שולחנו של הבית יוסף. כן חשוב לציין, שפעמיים ביקש להוציא חיבור והבית יוסף הקדימו, בפעם הראשונה כתב חיבור בשם "דרכי משה" על הטור, וכיון שראה שהבית יוסף הקדימו, קיצר את חיבורו, והוא הנקרא "דרכי משה הקצר". בפעם השנייה כתב פסקי הלכות כדרך שכתב הבית יוסף את השולחן ערוך, וכיון שראה שהבית יוסף הקדימו, שינה את חיבורו ועשה ממנו הגהות על השולחן ערוך.

ובענין זה נפלא לראות את הכבוד הרב שרחש הרמ"א בלבו לבית יוסף, וזה לשונו בתשובה אחת שכתב לבית יוסף (שו"ת הרמ"א סי' מח): באתי להשיב מפני הכבוד לדברי הגאון הגדול מוריני ורבינו יוסף קאר"ו יצ"ו, אשר מימיו אנו שותים מקנקנו וכדו. ומה אוסיף בשבחו לכבודו, מאחר דכל מה דאת משבח ליה את מגנה במעשה ידו, יברכהו השם בנפשו ומאודו. ובהיות כי אחר השבח ראוי להיות התפילה,

במטבע הקצר שו"ע והגהת רמ"א.

בשו"ת רבינו חיים כהן¹⁹ (אה"ע סי' ט) כתב: ולדעתי הכרעת הרמ"א הוה דבר המפורש בדברי הפוסקים, ומאן דלא פסק כוותיה מיקרי טועה בדבר משנה, דפסקי רמ"א נתפשטו בכל תפוצות ישראל ונתקבלו עלינו.

ובשו"ת 'חידושי הרי"ם' (אה"ע סי' לו) הביא מהשל"ה הקדוש, שכאלו יצאה בת קול ואמרה הלכתא כהרמ"א.

אין הולכים כנגד פסק הרמ"א ויהי

מה

הגה"ח רבי יוסף לובין שליט"א²⁰ סיפר: הגה"ח רבי ישראל קאפיליס זצ"ל שימש כדיון בעיה"ק טבריה ת"ו, והיה נוסע כפעם בפעם לסטאלין ללמוד עם בניו הקדושים של הרה"ק רבי ישראל זיע"א, ואז היה הוא המו"ץ בחצר קדשו. פעם נשאל על כשרותו של עוף אחד, והשיב: "אין הכי נמי הרמ"א מחמיר באופן כזה, אבל ישנם אחרונים אחריו שהקילו ואפשר לסמוך עליהם". כששמע זאת הרה"ק מסטאלין, אמר לו: "אין הולכים כנגד פסק הרמ"א ויהי מה".

כל אחד עומד נדהם ומשתומם בשומעו כי הרמ"א על כל גודל חכמתו וקדושתו, נסתלק בהיותו אברך צעיר לימים²¹. היתה זו נשמה שבאה לעולם כדי להכריע את ההלכה עבור כל יוצאי אשכנז.

שני תמידין בסדרן

בקרב החסידים אומרים, שאם רוצים לדעת דרך ומהלך בעבודת ה', יש לשים את העיניים על דברי הרמ"א בהגהתו הראשונה על שו"ע או"ח, שבה הוא פותח את חיבורו, ובהגהתו האחרונה, שבה הוא חותם את חיבורו על או"ח. בהגהתו הראשונה הוא כותב: **שויתי ה' לנגדי תמיד זה כלל גדול בתורה וכו'**, ובהגהתו האחרונה הוא מסיים במילים: **וטוב לב משתה תמיד**. אלו שני התמידים המשלימים זה את זה, שהחסידים היו דוגלים בהם כל ימיהם.

וראיתי שהגאון **החיד"א** ז"ל כבר הזכיר דבר זה בסוף חיבורו **"ברכי יוסף"** על או"ח, וזה לשונו: מור"ם ז"ל בחכמה יסד ארץ, חתימה מעין פתיחה, שני תמידין כסדרן, כי הוא פתח בריש הגהותיו 'שויתי ה' לנגדי תמיד', וחתם 'טוב לב משתה תמיד'.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

¹⁹ רבי חיים כהן רפפורט זצ"ל רבה של לבוב.

²⁰ מזקני חסידי קארלין - סטאלין בעיה"ק טבריה ת"ו.

²¹ לגרסא אחת היה בן ל"ג שנים בלבד בהסתלקותו, אך רבים הוכיחו בכמה הוכחות שמקור גרסא זו בטעות. ועכ"פ לפי הגרסא המאוחרת ביותר, נסתלק בגיל מ"ב.

מדור הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי מנחם מענדיל ב"ר יוסף מרימנוב זיע"א

נסתלק לגנוי מרומים ביום י"ט אייר ה'תקע"ה

נר לטובת נשמתו

ידוע בפי כל מה שאמר הרה"ק מרימנוב, שימליץ טוב בעד כל מי שידליק נר לטובת נשמתו. עדות נמסרה בשם הגהה"ק ה'דברי יחזקאל' משינאווא זיע"א, שכך יצא מפי הרה"ק מרימנוב: בחיותי טלטלתי עולמות²², ולאחר פטירתו **אשכיב את עצמי לאורך ולרוחב כדי להטיב ליהודי שידליק נר לעילוי נשמתו**. עוד נמסר, שהגהה"ק משינאווא לא הניח להדליק נרות בבית מדרשו בשום "יארצייט", מלבד ביום ההילולא של הרה"ק מרימנוב, שאז הדליקו נרות רבים כל-כך עד שהושחרו התריסים בבית המדרש!

גודל בטחוננו בה'

בספר "ברכת טוב" להגה"ק רבי אריה לייבוש [השני] מאוז'רוב זיע"ע מביא על אודות גודל מדרגת בטחוננו של הצדיק אשר ממנה שאב את כוחו להשפיע פרנסה לבניו של מקום, ומספר כך: הצדיק בתחילת שנותיו, היה דחוק מאוד וממש רעב ללחם, וכל זה בגלל שחותנו כעס על דרכי

התנהגותו ומיאן להחזיקו על שולחנו. פעם בלכתו אל רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א, באמצע הדרך, ראה 'אדום' אחד (מטבע יקרה) מוטלת על הארץ. לרגע חשב לרכון מעליה ולהגביהה כדי להחיות את נפשו, אך מיד נמלך ואמר שיש בכך משום השתדלות יתירה, ושאם הקב"ה חפץ, תבוא המטבע לידו מבלי שיצטרך לכופף את עצמו. המשיך הצדיק בדרכו כשמותיר את המטבע מאחוריו.

מאחוריו הלך איש אחר שעשה גם כן את דרכו אל הרבי ר' אלימלך זיע"א, וכיון שראה את המטבע, הגביהה והניחה בכיסו. בבואו אל לליזענסק, מצא שם את הרה"ק מרימנוב, הוציא את המטבע מכיסו והושיטה לו באמרו לו: "אינני זקוק לה, אולי תאבה לקחתה ממני".

ומפטיר הגה"ק מאוז'רוב: ובאמת לאיש אחר אשר יעשה זאת, ייחשב לסכל ושוטה, שהרי לכל הדברים הוא עושה הרבה עשיות ופעולות, אבל הרב הקדוש אשר היה במדרגת בטחון גדולה מאוד, לו נאה ולו יאה שלא להתכופף אפילו, לקחת מטבע מן הארץ.

²² הנה כי כן הוריד שפע גודל של פרנסה בעולם על-ידי טלטול העולמות, וכפי שאמר הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א, היו מלאכים יורדים מחופשים לסוחרים גויים, כדי לקנות סחורה מן היהודים ולהגדיל פרנסתם.

ביאתו לליוענסק בהוראת הר"ף

על דרך הגעתו אל הרבי ר' אלימלך זיע"א מסופר כך: בהיותו בישיבת הרה"ק מניקלשבורג זיע"א, למד את חיבור הר"ף על הש"ס גוזמא של פעמים (י"א מאה פעמים וי"א אלף פעמים). אחרי כל זה, התייפח ואמר: רי"ף רי"ף! כל-כך הרבה למדתי אותך, מה אתה לימדת אותי?

נפל עליו תרדמה, ובא אליו הר"ף בחלומו, ואמר לו: סע לליוענסק אל הרה"ק רבי אלימלך זיע"א ואצלו תגיע אל שלמותך. כך אמר הגה"ק משינאווא זיע"א, שנשמתו של הרה"ק מרימנוב כבר היתה בעולם כמה פעמים, ובאחת הפעמים היתה בגופו של הר"ף.

קבלת הפנים בליוענסק

כשהגיע אל הרבי ר' אלימלך, היה לבוש בבגדי צמר כדרך שהיו לבושים במקומו (בדייטשלאנד – גרמניה), ואילו הרבי ר' אלימלך הקפיד מאוד, כדרך שהקפידו כל תלמידי הבעש"ט, שלא ללבוש בשום אופן בגדי צמר. עד כדי כך הגיעה קפידתו של הרבי ר' אלימלך, שהיה נזהר שלא להושיט את ידו לשלום למי שהיה לבוש בבגדי צמר, ובנו הרה"ק רבי אלעזר זיע"א, היה ממונה על כך, שלא להניח למי שלבוש בבגדי צמר להכנס אל אביו.

אולם מן השמים נסכב הדבר, ובדייק כשהגיע הרה"ק מרימנוב והוא לבוש בבגדי צמר, לא עמד הרה"ק רבי אלעזר על

בתחילה למד בישיבתו של הגה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זיע"א, ולא היה מקושר עדיין לצדיקי החסידות. בהמשך לקחו אותו אל הרבי ר' אלימלך זיע"א, ואז נתקשר אליו בקשר הדוק ונעשה דבוק בו בדביקות גדולה.

תורה היא וללמוד אני צריך

בספר "תפילה למשה" מהרה"ק רבי משה מסאמבור זיע"א²³ כתב: כאשר שמעתי מפ"י קדוש מורי ורבי הרה"ק מרימנוב זיע"א, שמי שזוכה לדעת שלימה, כשרואה את הצדיק ומסתכל, גם מכל אבר יכול ללמוד תורה ממש, וכמו שהיה הוא עצמו לומד תורה מכל אבר מגופו הטהור של רבו הרבי ר' אלימלך. ומי שאינו זוכה כל-כך, עכ"פ כשיסתכל בפני רבו הצדיק, ילמד תורה.

עוד הביא בספר "עטרת מנחם" (אות יא), שמקובל מהצדיקים, שקודם הסתלקותו של הרבי ר' אלימלך זיע"א, סמך ידיו על תלמידיו הקדושים והאציל עליהם מכוון. להרה"ק מלובלין זיע"א מסר את כוח עינו, להרה"ק מקאזניץ זיע"א מסר את לבו, להרה"ק מאפטא זיע"א מסר את כוח הפה, ולהרה"ק מרימנוב זיע"א מסר את הנשמה שבמוחו.

והאמת, שכאשר עוקבים אחר הנהגתו ועבודת קדשו, רואים בהבלטה את עבודת המוח המיוחדת שהיתה אצלו, כגון מה שלמד ח"י שעות ביממה, ומה שהתייגע הרבה בלימוד העיון בכל חלקי התורה...

²³ בנו של הצדיק רבי יצחק אייזיק מכפר סאפרין, תלמידים של הרה"ק ה'חווה מלובלין', רבי מנחם מענדל מרימנוב, המגיד מקאזניץ ושל אחיו הגדול רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א.

אלימלך, ומלימודו זה הגיע למדרגותיו הנשגבות. ואכן לאחר מכן לימד את בני רבו תורה ונקלטה התורה בלבם.

כן מונה הרה"ק מרימנוב על-ידי רבו לשמש כבעל תפילה אצלו בימים הנוראים. מסופר שבאחת השנים מיאן לשמש כבעל תפילה בראש השנה, והחביא את עצמו כדי שלא ימצאוהו. לאחר חיפושים רבים, מצאוהו ודחקו בו שיגש אל עמוד התפילה. כשנשאל מה נשתנה זו משאר השנים, ענה: מי שמשמש כבעת תפילה בראש השנה ויום הכיפורים, מחויב להיות זהיר מט"ו באב שלא יעבור עליו יום אחד בלי לימוד גמרא, והנה השנה אירע לי אונס, ובאחד הימים שבין ט"ו באב לראש השנה, לא למדתי את שיעור הגמרא שלי...

תורה בלא מעשים טובים

בספר "ילקוט מנחם" הביא שפעם היה הרה"ק מרימנוב לפני הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א. אמר לו הרה"ק מזלאטשוב: "ישנו בן כפר אחד, גובה מיסים, שהוא מלא תורה ויראה, אבל אינו מעורב עם הבריות ואינו נוסע אל הצדיק, אלא עוסק בתורה ותפילה כל היום והלילה. אם יבטיח לי אדם, שיקחהו בדברים ליסע אל הצדיק, אחזיק לו טובה". כשמעו זאת, אמר לו הרה"ק מרימנוב: "אני אקחהו בדברים וה' יהיה בעזרי"...

כשהגיע לביתו של האיש, לא היה אז האיש בביתו. שאל הרה"ק מרימנוב את בני ביתו איה הוא. אמרו לו שהוא יושב בהתבודדות במקום פלוני ועוסק בתורה. שם הרה"ק פעמיו לאותו מקום. כשנכנס וראה אותו יושב והוגה בתורה, נעמד כנגד פניו

משמרתו. באין מי שיעצור בעדו, נכנס הרה"ק מרימנוב לשוח עם הרבי ר' אלימלך כשהוא לבוש בבגדי הצמר. הרבי ר' אלימלך דיבר עמו ואף האציל עליו את ברכתו.

לפתע שם הרה"ק רבי אלעזר את לבו למה שאירע, נכנס החדרה בבהלה והודיע לאביו כי המדבר עמו לבוש בבגדי צמר, כך שאין להאציל עליו ברכה. כשמוע זאת אביו, אמר לבנו: על מי אתה מדבר? על בחור זה!! הלא כבר זמן רב שאני מחכה לנשמתו שתבוא אלי, שהרי ניצוצין דנורא יוצאין ממצחו (לגירסא אחרת אמר: על יד חמימה זו של הבחור, אני מחכה כבר שנים הרבה).

תורה הדרשה מאתי תצא

מסופר, שלאחר מכן מינה אותו הרבי ר' אלימלך ללמד את בניו. הרה"ק מרימנוב אכן השקיע את כל כחו ללמדם תורה, אך הדבר לא עלה בידו יפה. חלשה דעתו, בחשבו שמה אינו ראוי ללמד את בני רבו הקדוש. כשנכנס אל הרבי ר' אלימלך להודיע לו שהוא מסלק את עצמו מתפקידו, אמר לו רבו: "דע לך, שכל התורה שלמדת במקומך, בארץ אשכנז, פגומה היתה, כי היה חסר בלימודך ממדרגת הקדושה והטהרה, ולכן אין דברי תורתך נקלטים בלב בניי. ואולם כדי שתוכל ללמוד באופן הנאות, עליך לשכוח את כל מה שלמדת עד כה ולהתחיל ללמוד הכל מחדש".

יצא עמו החוצה, והעביר את ידו הטהורה על עיניו. באותו רגע נשכח מהרה"ק מרימנוב כל מה שלמד עד אז, לא זכר דבר אחד מכל אשר למד. אחר החל ללמוד את התורה באופן שלימדו הרבי ר'

כל דבר שאין רוח חכמים נוחה ממנו. אולם כשתבוא עת שמחה, כגון שמחת נישואין ויראו שאין מי שיבוא לשמוח ושאין ניכר אפילו שיש שמחה בעיר, וכירו אף הם באמת ויהרהרו בתשובה, ואז יבוא ענן נוסף ויקח אף אותם לארץ ישראל.

כשיראו הפושעים והרשעים שנשאר לברדם, ישמחו שמחה גדולה על שמעתה הם חפשיים לעשות ככל העולה על רוחם, שהרי אין איש שימחה בעדם. אולם כעבור זמן מה, יעורר הקב"ה רצון באומות העולם לשנוא את היהודים הפושעים ולרדוף אותם בכל מיני רדיפות עד אין לשער, ואז יוכרחו אף הם לחזור בתשובה, ומיד יבוא ענן ויביא גם אותם לארץ ישראל.

ואז, כשכל בני ישראל יהיו בארץ ישראל ולא יישאר אף אחד בחוץ לארץ, ייעצר ממילא השפע בחוץ לארץ, כך שהארץ שם לא תתן את פריה, והיוקר שם יאמיר, ורק בארץ ישראל יהיה שפע גדול. יבואו כל האומות לארץ ישראל לקנות אוכל ויביאו אתם שטרי חוב על ישראל. יעמידו בני ישראל בית דין והדיינים יפסקו שהשטרות מזוייפים. לא תהיה להם ברירה ויצטרכו להביא כסף מזומן, ואת כל מתכות הכסף והזהב אשר אותם לא ישומו לפי שוויים אלא לפי משקלם, וכן יקחו מהם את כל רכושם, בהמות וחפצים וכל אשר להם, לא יישאר להם מאומה.

כשייראו האומות כך, יתעוררו לצאת למלחמה על ישראל באשר ממילא אין להם מה להפסיד. מלחמה זו תהיה מלחמת גוג ומגוג, אשר בה ישיגו את מפלתם וכל הרשעה כולה כרגע תאבד...

להעיר את תשומת לבו. אך האיש עשה את עצמו כאינו רואה, ואפילו לא הושיט לו את ידו לשלום. אמר לו הרה"ק מרימנוב: "יסלח לי מר, אך רצוני לשאול אותו שאלה אחת". אמר לו האיש: "שאל".

שאל אותו הרה"ק: מדוע לובשים כמה וכמה בגדים ואחר כך לובשים את המלבוש העליון העוטף את כל הגוף ממעלה למטה? מה בצע בכל אותם בגדים שלבשו מקודם אם בסוף לובשים עליו את המלבוש העליון המכסה את הכל?

והמשיך הרה"ק: המצוות והמעשים טובים והחסדים שעושים עם הזולת, כל אלה הם לבושים לנשמה, ותלמוד תורה כנגד כולם, היינו שלאחר מכן לובשים על כל אלה את התורה. אבל מי שאינו מטיב עם אחרים, כמוהו כמי שלובש את המלבוש העליון מבלי ללבוש קודם את הבגדים הקטנים, ובושתו גדולה...

תיאור נפלא על זמן ביאת המשיח

בספר "חמדה גנוזה" הביא בשם הרה"ק מראפשיץ זיע"א שאמר בשמו תיאור נפלא על מה שיקרה בעולם מיד לאחר ביאת המשיח: כשיבוא המלך המשיח, יבוא עמו ענן ויביא עמו את כל הצדיקים מחוץ לארץ לארץ ישראל. כשיראו החסידים שנתרו לברדם, יפתחו בבכי: לא די שלא זכינו לעלות לארץ ישראל, עוד לקחו מאתנו הצדיקים... ישובו החסידים בתשובה שלמה ואז יבוא ענן נוסף ויקח גם אותם לארץ ישראל.

כשיראו בעלי הבתים שהחסידים עזבו את עריהם, יפצחו ברינה, כי ישמחו על שמעתה אין מי שימחה בעד כל דבר חדש שנעשה בארץ כדרך החסידים המוחים על

למה נסמכה פרשת קרח למתנות

כהונה

אמר הרה"ק מרימנוב: למה נסמכה פרשת קרח למתנות כהונה? לומר לך שהחולקים על הצדיק אינם מריעים לו, אלא אדרבא, על-ידי מריבתם זוכה הצדיק להרבה מתנות.

בספר "אמרי יהודה" הביא: הרה"ק מרימנוב הראה פעם לתלמידיו עני אחד שלגודל עניותו הולך יחף בקור החורפי, ואמר להם: "ראו נא יהודי זה, הגם שיתכן שהוא זקוק לצער לכפרת עוונותיו, כיון שאינו מרגיש שהוא בא לו לכפרת עוונות, מידה כנגד מידה אין זה מכפר לו על עוונותיו, ובחינם הוא מצטער".

והוסיף: "כי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו מעניש מידה כנגד מידה, כדי שמן העונש ירגיש האדם את חטאיו ויזכור מה שפגם ויתחרט על חטאיו, ולכן מי שאינו מרגיש שהעונש בא לו בעבור חטאיו, ממילא אינו מתעורר להתחרט עליהם והוא מצטער לחינם".

כוח ההרם של הליצנות

בספר "תפילה למשה" הביא שפעם ערך הרה"ק מרימנוב סעודה בביתו. בתוך הסעודה אמר לתלמידיו: אילו היה פרעה מכיר בגודל כוחה של הליצנות, היה משתמש בכוח זה ובני ישראל לעולם לא היו יכולים לצאת מארצו.

והוסיף הרה"ק: זהו הטעם במה שכתוב ביציאת מצרים "ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים", כי הנה במסכת עבודה זרה (ט, א) איתא: "ובמושב לצים לא ישב - שלא ישב (אברהם אבינו) במושב אנשי פלשתים, מפני שליצינים היו". אף כאן שמר הקב"ה על בניו שלא ייכנסו דרך ארץ פלשתים, כדי שלא יידבקו

בכוח הליצנות.

ואמר בלשון קדשו: "ליצנות מאכט קאלט דעם מענטשן" (הליצנות מקררת את האדם). והראה באצבעו כלפי הרקיע, ואמר: "הרואים אתם את הרקיע?! בכוח הליצנות אפשר להכחיש שרקיע זה קיים".

אחר אמר לתלמידיו: הסבורים אתם שבבית מדרשנו לא היתה ליצנות היום?! היו כמה ליצים שצחקו ממה שה"בעל תפילה" האריך בתפילתו...

לימוד העיון בימי הספירה

תלמידו הרה"ק רבי יחזקאל פאנעט מדעש זיע"א, בעל "מראה יחזקאל", תיאר במכתבו המפורסם על יסודות החסידות, את עבודת רבו הנשגבה. וידוע שהגה"ק מצאנו זיע"א היה לומד מכתב זה כל שנה ביום ההילולא י"ט באייר, בדחילו ורחימו ובבכיות נוראות, כדי להתדבק בעבודתו.

בתוך הדברים כתב ה"מראה יחזקאל" (בנוגע לעבודתנו בימי הספירה): כמה פעמים הזהירנו (הרה"ק מרימנוב) שנלמד בעיון והרבה בשבח הלימוד הזה כשהוא לשמוח, ואמר: כל הצדיקים שבדורינו לא הגיעו למעלה העליונה הזאת, רק על-ידי לימוד העיון. ועל לימוד הלכה תוספות אמר, שמעולם לא עמד על סוד הדבר עד הנה, כי אותן הלכות שנשתכחו בימי משה החזירין עתניאל בן קנז בימי הספירה, על כן מנהג ישראל תורה הוא וצריך ללמוד הלכה תוספות בימים הקדושים אלו.

עוד הביא שם שרבים הזהירים שלא יסיחו את דעתם מימי הספירה כל היום, ואף הוא עצמו היה חוזר וסופר את הספירה בלי ברכה פעם אחר פעם במשך היום.